UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
WUPPERTAL

BERGISCHE
UNIVERSITÄT
WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Moralia

Plutarchus

Francofurti, 1620

De Ei, inscripto foribus templi Delphici

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-1372

Visual Library

ὥσπερ κάτοπτρον ἀπολεαίνει, καὶ ποιεῖ καθαρώτερον, οὐδὲν A
ἧττον ἢ τὰ κρούματα τῆς λύρας, οἷς ἐχρῶντο πρὸ τῶν ὕπνων
οἱ Πυθαγόρειοι, τὸ ἐμπαθὲς καὶ ἄλογον τῆς ψυχῆς ἐξεπάδον-
τες οὕτω καὶ θεραπεύοντες. τὰ γὰρ ὀσφραντὰ πολλάκις
μὲν τὴν αἴσθησιν ἀπολείπουσαν ἀνακαλεῖται, πολλάκις δὲ
πάλιν ἀμβλύνει καὶ κατηρεμίζει διαχεομένων ἐν τῷ σώ-
ματι τῶν ἀναλωμάτων ὑπὸ λειότητος· ὥσπερ ἔνιοι τῶν ἰατρῶν
τὸν ὕπνον ἐγγίνεσθαι λέγουσιν ὅταν ἡ τῆς τροφῆς ἀναθυμία-
σις οἷον ἕρπουσα λείως περὶ τὰ σπλάγχνα, καὶ ψηλαφῶσα
ποιῇ τινα γαργαλισμόν. τῷ δὲ κῦφι χρῶνται καὶ πόματι
καὶ κράματι· πινόμενον γὰρ δοκεῖ τὰ ἐντὸς καθαίρειν, κοιλίας B
μαλακτικόν. ἄνευ δὲ τούτων, ῥητίνη μέν ἐστιν ἔργον ἡλίου καὶ
σμύρναν πρὸς τὴν σελήνην τῶν φυτῶν ἐκδακρυόντων, τῶν
δὲ τὸ κῦφι συντιθέντων ἔστιν ἃ νυκτὶ χαίρει μᾶλλον, ὥσπερ ὅσα
πνεύμασι ψυχροῖς καὶ σκιαῖς καὶ δρόσοις καὶ ὑγρότησι τρέ-
φεσθαι πέφυκεν. ἐπεὶ τὸ τῆς ἡμέρας φῶς ἓν μέν ἐστι καὶ ἁ-
πλοῦν (καὶ τὸν ἥλιον ὁ Πίνδαρος ὁρᾶσθαι φησὶν ἐρήμης δι'
αἰθέρος) ὁ δὲ νυκτερινὸς ἀὴρ κρᾶμα σύμμιγμα πολλῶν γέ-
γονε φώτων καὶ δυνάμεων, οἷον σπερμάτων εἰς ἓν ἀπὸ παντὸς ἄ-
στρου καταρρεόντων. εἰκότως οὖν ἐκεῖνα μὲν, ὡς ἁπλᾶ καὶ ἀφ'
ἡλίου τὴν γένεσιν ἔχοντα, δι' ἡμέρας, ταῦτα δὲ ὡς μικτὰ καὶ παν- C
τοδαπὰ ταῖς ποιότησιν, ἀρχομένης νυκτὸς ἐπιθυμιῶσιν.

A læuigat inſtar ſpeculi, purioremque reddit: non
minus id quidem efficaciter, quàm lyræ ſtrepitus,
quibus ante ſomnum Pythagorei vtebantur, bru-
tam motibuſque ſubitis obnoxiam animæ partem
ea ratione excantantes atque ſedantes. Odores e-
nim ſæpe ſenſum deficientem reuocant, ſæpe etiam
contra hebetant ac ſopiunt, diffuſis ob læuitatem
per corpus exhalationibus. ſicut medicorum non-
nulli ſomnum oboriri aiunt, quando alimenti va-
por veluti ſerpens leniter circum inteſtina & ea
contrectans titillationem quandam inducit. Kyphi
porro Ægyptiis etiam ad bibendum temperatur.
B potum enim videtur ob vim molliendi ſuam inte-
riora purgare. Præter hæc, reſina Solis eſt opus: &
myrrha lacryma eſt ad Lunam à ſtirpibus edita.
Eorum porro quæ in Kyphi componuntur, ſunt
quæ nocte magis gaudent, vt quæ ſpiritibus frigidis,
vmbris, rore, & humoribus aluntur. Nam diei lux
vna eſt & ſimplex: & Solem Pindarus cerni ait per
vacuum ætherem. Nocturnus autem aer mixtus
temperatuſque eſt è variis luminibus atque facul-
tatibus, quæ veluti ſemen in vnum ab omnibus
ſtellis confluunt. Ergo non abs re illa vt ſimplicia
& à Sole procreata interdiu: hæc vt mixta & o-
C mnigenis qualitatibus prædita, ineunte nocte ad-
olent. *

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Περὶ τοῦ ει τοῦ ἐν Δελφοῖς.

ΣΤΙΧΙΔΙΟΙΣ τισὶν οὐ φαύλως ἔ- D
χουσιν, ὦ φίλε Σαραπίων, ἐνέτυχον
πρῴην, ἃ Δικαίαρχος Εὐριπίδην
οἴεται πρὸς Ἀρχέλαον εἰπεῖν,

Οὐ βούλομαι πλουτοῦντι δωρεῖσθαι πένης,
Μή μ' ἄφρονα κρίνῃς, ἢ διδοὺς αἰτεῖν δοκῶ.

χαρί-
ζεται μὲν γὰρ οὐδὲν ὁ διδοὺς ἀπ' ὀλίγων μικρὰ τοῖς πολ-
λὰ κεκτημένοις· ἀπιστούμενος δὲ ἀντὶ μηδενὸς διδόναι, κα-
κοηθείας καὶ ἀνελευθερίας προσλαμβάνει δόξαν. ἄρα
δὴ ὅσον ἐλευθεριότητι καὶ κάλλει τὰ χρηματικὰ δῶρα
λείπεται τῶν ἀπὸ λόγου καὶ σοφίας, καὶ διδόναι καλὸν ἐ- E
στι, καὶ διδόντας ἀνταιτεῖν ὅμοια παρὰ τῶν λαμβανόντων.
ἐγὼ γοῦν πρὸς σε, καὶ διὰ σὲ, τοῖς αὐτόθι φίλοις τῶν
Πυθικῶν λόγων ἐνίους, ὥσπερ ἀπαρχὰς ἀποστέλλων, ὁμο-
λογῶ προσδοκᾶν ἑτέρους καὶ πλείονας καὶ βελτίονας
παρ' ὑμῶν, ἅτε δὴ καὶ πόλει χρωμένων μεγάλῃ, καὶ
σχολῆς μᾶλλον ἐν βιβλίοις πολλοῖς καὶ παντοδαπαῖς
διατριβαῖς εὐπορούντων. ὁ δ' οὖν φίλος Ἀπόλλων
ἔοικε τὰς μὲν περὶ τὸν βίον ἀπορίας ἰᾶσθαι καὶ δια-
λύειν, θεμιστεύων τοῖς χρωμένοις, τὰς δὲ περὶ τὸν λόγον
αὐτὰς ἀνιέναι καὶ προβάλλειν τῷ φύσει φιλοσόφῳ, τῆς F
ψυχῆς ὄρεξιν ἐμποιῶν ἀγωγὸν ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἄλ-
λοις τε πολλοῖς δῆλόν ἐστι καὶ τῇ περὶ τοῦ ΕΙ καθιερώ-
σει. τοῦτο γὰρ εἰκὸς οὐ κατὰ τύχην, οὐδ' οἷον ἀπὸ κλήρου τῶν
γραμμάτων, μόνον ἐν προεδρίᾳ παρὰ τῷ θεῷ γενέσθαι,

PLVTARCHI

DE EI, INSCRIPTO FO-ribus templi Delphici, commentatio.

D INCIDI nuper, mi Sarapio, in
verſiculos quoſdam nequaquã
inelegantes: quibus Dicæarchus
exiſtimat Archelaum fuiſſe ab
Euripide compellatum:

Nolo tibi dare dona pauper diuiti:
Deſipere ne putes me, vel dando petere.

Nullam enim gratiam init, qui de exiguis opibus
paruum aliquid multa poſſidenti dat: & cum fidem
non facit ſe gratis dare, in malitiæ ſimul ac illibera-
litatis venit ſuſpicionem. At enim, quando liberali-
E tate ac pulcritudine munera pecuniaria donis do-
ctrinæ & ſapientiæ multo ſunt inferiora: honeſtum
eſt cum dare hæc, tũ ab iis quibus dantur ſimilia re-
poſcere. Itaq; ego ad te, & propter te ad amicos iſt-
hic degentes Pythicis de rebus quoſdã commenta-
rios mittens, fateor alios me à vobis, & plures & me-
liores exſpectare. quippe cum & magna vos in vrbe
verſemini, & ocio inter multos libros atq; omnis ge-
neris diſputationes fruamini. Enimuero Apollo no-
ſter, vt apparet, cũ difficultates vitæ incidentes ſub-
leuet atq; diſſoluat edendis oraculorũ reſponſis, eas
quæ circa doctrinã ſunt, relinquit & proponit excu-
F tiendas ei animi facultati quæ ſtudio ſapientiam ſe-
ctatur, appetitũ ingenerans qui ad veritatẽ ducis lo-
co ſit. Id cũ aliis multis rebus manifeſtũ fit, tũ inſcri-
ptionis EI dedicatione. Conſentaneũ enim eſt eam
litteram non forte fortuna, neq; ſorte inter litteras
comparato ſolam à Deo principe in ſede collocatã,

ac donarii

ac donarij ſacri & ſpectaculi conditione ornatam fuiſſe. ſed eos, qui primi de hoc Deo philoſophati ſunt, aut Ei huius vim quandam peculiarem & inſignem perſpexiſſe, aut hac nota & teſſera ſeriæ alicuius rei vti voluiſſe. Qua de re quæſtionē cum ſæpenumero in ſchola propoſitam ſenſim declinādo euitauiſſem, nuper deprehēſus ſum à filijs cum hoſpitibus quibuſdam concertans, quos ſtatim Delphis abituros decorum nō erat pręterire, aut ſermonem detrectare illis aliquid omnino audire cupiētibus. Cum ergo apud templum conſediſſemus, & alia ipſe inquirere, alia ex iſtis interrogare cepiſſem: ipſe locus, ipſaque diſputatio eorum memoriam mihi renouauit, quæ quo tempore Nero apud Delphos eſt peregrinatus, eodem in loco eademque quæſtione oborta *Ammonium* diſſerere audiueramus. Iam primum omnibus *Ammonius* recte videbatur eò diei iſtius nomina accommodaſſe, vt non minus philoſophum eum quam vatem eſſe oſtenderet. ac docuiſſe, Pythium vocari ijs, qui diſcere incipiunt & percunctantur: Delium autem & Phaneum ijs, quibus iam aperitur & eluceſcit veritatis aliquid: Iſmenium ſcientibus: Leſchenorium, ijs qui iam vtuntur ac fruuntur ſcientia, ac inter ſe diſputant & philoſophantur. Quoniam autem philoſophiæ eſt inquirere, mirari, dubitare: aiebat non abs re pleraque de dijs occultata eſſe ænigmatis, rationemque aliquam & cauſæ explicationem deſiderare. verbi gratia, cur ad ignem ſempiternum de omnibus lignis ſola vratur abies, cur ſola laurus ſuffiatur, cur duæ ſint poſitæ Parcæ, cum vbique tres cenſeantur, cur nulli mulieri liceat ad cortinam accedere, quæ tripodis ratio, atque alia, quæ non plane brutis & dementibus ſubmiſſa, alliciunt eos, & ad conſiderandum, audiendumq; & diſſerendum aliquid de iis incitant. iſta quoque vide veſtibulo præſcripta, Noris teipſum, ac Ne quid nimis, quantas philoſophorum excitauerunt diſputationes, quantaque de ſingulis ſermonum multitudo tanquam è ſemine pullulauit. Ego autem præſentem quæſtionem fecunditate nulli iſtarum cedere exiſtimo. Hæc locuto Ammonio, Lamprias frater meus: *Atqui*, inquit, ratio quam nos adduci audiuimus ea de re, perbreuis eſt ac ſimplex. Dicunt enim ſapientes iſtos, qui à nonnullis ſophiſtæ appellantur, numero fuiſſe quinque, Chilonem, Thaletem, Solonem, Biantem, Pittacum. Poſtquam vero Cleobulus Lindiorum tyrannus, & Periander Corinthius, quanquam virtutis eſſent ſapientiæque expertes, potentia, amicis, officiiſque vim famæ fecerunt, & ſe in nomen ſapientum ingeſſerunt, itidemque vt quinque illi ſententias quaſdam & dicta emiſerunt ac per Græciam ſparſerunt: ibi tum quinque iſtos, qui moleſte hoc ferrent, arrogantiam quidem horum refellendum, aut de gloria palam inimicitias ſuſcipiendum, & contendendum cum præpotentibus viris non cenſuiſſe: ipſos autem huc conueniſſe, interque ſe collocutos, litteram eam, quæ & in ordine eſt quinta, & quinque numerum deſignat, dedicauiſſe, coram Deo proteſtatos ſe quinque numero eſſe, ac ſextum & ſeptimū vt nihil ad ſe pertinētes repudiaſſe & abdicaſſe. Quę non dici abs re, cognoſcere poteſt ſi quis audiat eos quibus templi cura eſt commiſſa. EI enim aureum illi Liuiæ Auguſtæ nominant, æreū Athenienſium,

A καὶ λαβεῖν ἀναθήματος τάξιν ἱεροῦ καὶ θεάματος· ἀλλ' ἢ δύναμιν αὐτοῦ καθιδόντας ἰδίαν καὶ περιττήν, ἢ συμβόλῳ χρωμένους πρὸς ἕτερόν τι τῶν ἀξίων σπουδῆς τοὺς ἐν ἀρχῇ περὶ τὸν θεὸν φιλοσοφήσαντας, οὕτως προέσθαι. πολλάκις οὖν ἄλλοτε τὸν λόγον ἐν τῇ σχολῇ προβαλλόμενον ἐκκλίνας ἀτρέμα καὶ παρελθών, ἔναγχος ὑπὸ τῶν υἱῶν ἐλήφθην ξένοις τισὶ συμφιλοτιμούμενος, οὓς αὐτόθεν ἐκ Δελφῶν ἀπαίρειν μέλλοντας, οὐκ ἦν εὐπρεπὲς παράγειν, οὐδὲ παραιτεῖσθαι, πάντως ἀκοῦσαί τι προθυμουμένους. ὡς οὖν καθίσας περὶ τὸν νεών, τὰ μὲν αὐτὸς ἠρξάμην ζητεῖν, τὰ δ' ἐκείνους ἐρωτᾶν, ὑπὸ τοῦ τόπου καὶ τῶν λό-
B γων αὐτῶν, ἃ πάλαι ποτὲ καθ' ὃν καιρὸν ἐπεδήμει Νέρων, ἠκούσαμεν Ἀμμωνίου καί τινων ἄλλων διεξιόντων, ἐνταῦθα τῆς αὐτῆς ἀπορίας ὁμοίως ἐμπεσούσης. ὅτι μὲν γὰρ οὐχ ἧττον ὁ θεὸς φιλόσοφος ἢ μάντις, ἐδόκει πᾶσιν ὀρθῶς πρὸς τοῦτο τῶν ὀνομάτων ἕκαστον Ἀμμώνιος τίθεσθαι, καὶ διδάσκειν ὡς Πύθιος μέν ἐστι τοῖς ἀρχομένοις μανθάνειν καὶ διαπυνθάνεσθαι· Δήλιος δὲ καὶ Φαναῖος, οἷς ἤδη τι δηλοῦται καὶ ὑποφαίνεται τῆς ἀληθείας· Ἰσμήνιος δέ, τοῖς ἔχουσι τὴν ἐπιστήμην καὶ λέσχην· ὅσιος δεῖ, ὅταν ἐνεργῶσι καὶ ἀπολαύωσι, χρώμενοι τῷ διαλέγεσθαι καὶ φιλοσοφεῖν πρὸς ἀλλήλους. ἐπεὶ δὲ τοῦ φιλοσοφεῖν ἔφη τὸ ζη-
C τεῖν, τὸ θαυμάζειν καὶ ἀπορεῖν, εἰκότως τὰ πολλὰ τῶν περὶ τὸν θεὸν ἔοικεν αἰνίγμασι κατακεκρύφθαι, καὶ λόγον τινὰ ποθοῦντα διὰ τί, καὶ διδασκαλίαν τῆς αἰτίας· οἷον ἐπὶ τοῦ πυρὸς τοῦ ἀθανάτου, τὸ χρῆσθαι μόνον αὐτόθι τῶν ξύλων ἐλάτῃ, καὶ δάφνην ἐπιθυμιᾶσθαι, καὶ τὸ δύο Μοίρας ἱδρῦσθαι, πανταχοῦ τριῶν νομιζομένων· καὶ τὸ μηδεμιᾷ γυναικὶ πρὸς τὸ χρηστήριον εἶναι προσελθεῖν, καὶ τὸ τοῦ τρίποδος, καὶ ὅσα τοιαῦτα, τοῖς μὴ παντάπασιν ἀλόγοις καὶ ἀψύχοις ὑφειμένα δελεάζει καὶ παρακαλεῖ πρὸς τὸ σκοπεῖν τι καὶ ἀκούειν καὶ διαλέγεσθαι περὶ αὐτῶν. ὅρα δὲ καὶ ταυτὶ τὰ
D προγράμματα, τὸ Γνῶθι σαυτόν, καὶ τὸ Μηδὲν ἄγαν, ὅσας ζητήσεις κεκίνηκε φιλοσόφους, καὶ ὅσον λόγων πλῆθος ἀφ' ἑκάστου, καθάπερ ἀπὸ σπέρματος ἀναπέφυκεν· ὧν οὐδενὸς ἧττον οἶμαι γόνιμον λόγον εἶναι τὸ νῦν ζητούμενον. Εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ Ἀμμωνίου, Λαμπρίας ὁ ἀδελφὸς εἶπεν, Καὶ μὴν ὃν ἡμεῖς ἀκηκόαμεν λόγον ἁπλοῦς τίς ἐστι καὶ κομιδῇ βραχύς. λέγουσι γὰρ ἐκείνους τοὺς σοφούς, ὑπ' ἐνίων δὲ σοφιστὰς προσαγορευθέντας, αὐτοὺς μὲν εἶναι πέντε, Χίλωνα καὶ Θαλῆν καὶ Σόλωνα καὶ Βίαντα καὶ Πιττακόν· ἐπεὶ δὲ Κλεόβουλος ὁ Λινδίων τύραννος, εἶτα Περίανδρος ὁ
E Κορίνθιος, οὐδὲν αὐτοῖς ἀρετῆς μετὸν οὐδὲ σοφίας, ἀλλὰ δυνάμει καὶ φίλοις καὶ χάριτι καταβιαζόμενοι τὴν δόξαν, ἐνέβαλον εἰς τοὔνομα τῶν σοφῶν, καί τινας γνώμας καὶ λόγους ἐξέπεμπον, καὶ διέσπειρεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῖς ὑπ' ἐκείνων λεγομένοις ὁμοίως, δυσχεράναντας ἄρα τοὺς ἄνδρας, ἐξελέγχειν μὲν οὐκ ἐθέλειν τὴν ἀλαζονείαν, οὐδὲ φανερῶς ὑπὲρ δόξης ἀπεχθάνεσθαι καὶ διαμάχεσθαι πρὸς ἀνθρώπους μέγα δυναμένους, ἐνταῦθα δὲ συνελθόντας αὐτοὺς καθ' ἑαυτούς, καὶ διαλεχθέντας ἀλλήλοις, ἀναθεῖναι τῶν γραμμάτων ὃ τῇ τε τάξει πέμπτον ἐστὶ καὶ τὸν ἀριθμὸν
F τὰ πέντε δηλοῖ· μαρτυρουμένους μὲν ὑπὲρ αὐτῶν πρὸς τὸν θεὸν ὅτι πέντε εἰσί, τὸν δὲ ἕβδομον καὶ τὸν ἕκτον ἀποποιουμένους καὶ ἀποβάλλοντας, ὡς οὐ προσήκοντας αὐτοῖς. ὅτι δὲ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ ταῦτα λέγεται, γνοίη τις ἂν ἀκούσας τῶν

περὶ τὸ ἱερόν, τὸ μὲν χρυσοῦν ΕΙ Λιβίας τῆς Καίσαρος γυναικὸς ὀνομαζόντων, τὸ δὲ χαλκοῦν, Ἀθηναίων·

τὸ δὲ πρῶτον καὶ παλαιότατον, τῇ δ' οὐσίᾳ ξύλινον, ἔτι νῦν τῶν σοφῶν καλοῦσιν, οὐχ ἑνός, ἀλλὰ κοινὸν ἀνάθημα πάντων γενόμενον. ὁ μὲν οὖν Ἀμμώνιος ἡσυχῇ διεμειδίασεν, ὑπονοήσας ἰδίᾳ τὸν Λαμπρίαν δόξῃ κεχρῆσθαι, πλάττεσθαι δὲ ἱστορίαν καὶ ἀκοὴν ἑτέρων πρὸς τὸ ἀνυπεύθυνον. ἕτερος δέ τις ἔφη τῶν παρόντων, ὡς ὅμοια ταῦτ' ἐστὶν οἷς πρῴην ὁ Χαλδαῖος ἐφλυάρει ξένος, ἑπτὰ μὲν εἶναι τὰ φωνὴν ἰδίαν ἀφιέντα τῶν γραμμάτων, ἑπτὰ δὲ τοὺς κίνησιν αὐτοτελῆ καὶ ἀσύνδετον ἐν οὐρανῷ κινουμένους ἀστέρας· εἶναι δὲ τῇ τάξει δεύτερον τὸ ΕΙ τῶν φωνηέντων ἀπ' ἀρχῆς, καὶ τὸν ἥλιον ἀπὸ σελήνης τῶν πλανήτων. ἥλιον δὲ Ἀπόλλωνα τὸν αὐτόν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάντας Ἕλληνας νομίζειν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν (ἔφη) παντάπασιν ἐκ πίνακος καὶ πυλαίας. ὁ δὲ Λαμπρίας ἔλαθεν, ὡς ἔοικε, τοὺς ἀφ' ἱεροῦ κινήσας ἐπὶ τὸν αὐτοῦ λόγον. ἃ μὲν γὰρ ἐκεῖνος εἶπεν, οὐδεὶς ἐγίνωσκε Δελφῶν. τὴν δὲ κοινὴν καὶ περιηγητικὴν δόξαν εἰς τὸ μέσον προῆγον, οὔτε τὴν ὄψιν ἀξιοῦντες, οὔτε τὸν φθόγγον, ἀλλὰ τοὔνομα μόνον τοῦ γράμματος ἔχειν τι σύμβολον. ἔστι γὰρ ὡς ὑπολαμβάνουσι Δελφοί, καί τε προηγορῶν ἔλεγε Νίκανδρος ὁ ἱερεύς, σχῆμα καὶ μορφὴ τῆς πρὸς τὸν θεὸν ἐντεύξεως, καὶ τάξιν ἡγεμονικὴν ἐν τοῖς ἐρωτήμασιν ἔχει τῶν χρωμένων ἑκάστοτε, καὶ διαπυνθανομένων εἰ νικήσουσιν, εἰ γαμήσουσιν, εἰ συμφέρει πλεῖν, εἰ γεωργεῖν, εἰ ἀποδημεῖν. τοῖς δὲ διαλεκτικοῖς χαίρειν ἔλεγε σοφὸς ὢν ὁ θεός, οὐδὲν οἰόμενος ἐκ τοῦ εἰ μορίου, καὶ τοῦ μετ' αὐτοῦ ἀξιώματος πρᾶγμα γίνεσθαι, πάσας τὰς ἐρωτήσεις ὑποτεταγμένας τούτῳ, καὶ νοεῖν ὡς πράγματα καὶ προσιέμενος. ἐπεὶ δὲ ἴδιον τὸ ἐρωτᾶν πρὸς μάντιν ἐστὶν ἡμῖν, καὶ τὸ εὔχεσθαι κοινὸν ὡς πρὸς θεόν, οὐχ ἧττον οἴονται τῆς πευστικῆς τὴν εὐκτικὴν τὸ γράμμα περιέχειν δύναμιν. εἰ γὰρ ὄφελον, φησὶν ἕκαστος τῶν εὐχομένων. καὶ Ἀρχίλοχος. Εἰ γὰρ ὡς ἐμοὶ γένοιτο χεῖρα Νεοβούλης θιγεῖν. καὶ τὸ εἴθε τὴν δευτέραν συλλαβὴν παρέλκεσθαι φησίν, οἷον τὸ Σώφρονος, ὅμα τέκνων θὴν ἐπιμένα· καὶ τὸ Ὁμηρικόν, Ὡς θὴν καὶ σὸν ἐγὼ λύσω μένος. ἐν δὲ τῷ ΕΙ τὸ εὐκτικὸν καὶ ἀποχρώντως δηλοῦσθαι. ταῦτα τοῦ Νικάνδρου διελθόντος, οἶσθα γὰρ δὴ Θέωνα τὸν ἑταῖρον, ἤρετο τὸν Ἀμμώνιον εἰ διαλεκτικῇ παρρησίας μέτεστιν οὕτω προπηλακισμένῃ· τοῦ δὲ Ἀμμωνίου λέγειν παρακελευομένου καὶ βοηθεῖν, Ἀλλ' ὅτι μὲν (ἔφη) διαλεκτικώτατος ὁ θεός ἐστιν, οἱ πολλοὶ τῶν χρησμῶν δηλοῦσιν. τοῦ γὰρ αὐτοῦ δήπουθέν ἐστι καὶ λύειν καὶ ποιεῖν ἀμφιβολίας. ἔτι δέ, ὥσπερ Πλάτων ἔλεγε, χρησμοῦ δοθέντος, ὅπως τὸν ἐν Δήλῳ βωμὸν διπλασιάσωσιν, ὃ τῆς ἄκρας ἕξεως περὶ γεωμετρίαν ἔργον ἐστίν, οὐ τοῦτο προστάττειν τὸν θεόν, ἀλλὰ καὶ γεωμετρεῖν διακελεύεσθαι τοῖς Ἕλλησιν· οὕτως ἄρα χρησμοὺς ἀμφιβόλους ἐκφέρων ὁ θεός, αὔξει καὶ συνίστησι διαλεκτικήν, ὡς ἀναγκαίαν τοῖς μέλλουσιν ὀρθῶς αὐτοῦ συνήσειν. ἐν δὲ διαλεκτικῇ δήπου μεγίστην ἔχει δύναμιν ὁ συναπτικὸς οὑτοσὶ σύνδεσμος, ἅτε δὴ τὸ λογικώτατον σχηματίζων ἀξίωμα. πῶς γὰρ οὐ τοιοῦτο τὸ συνημμένον, εἴ γε τῆς μὲν ὑπάρξεως τῶν πραγμάτων ἔχει καὶ τὰ θηρία γνῶσιν, ἀκολούθου δὲ θεωρίαν καὶ κρίσιν ἀνθρώπῳ μόνῳ παρέδωκεν ἡ φύσις. ὅτι γὰρ ἡμέρα ἐστὶ καὶ φῶς ἐστιν, αἰσθάνονται δή που καὶ λύκοι καὶ κύνες καὶ ὄρνιθες·

A igneum autem, antiquiſſimum ac primum omnium, hodieque ſapientum appellant, non ab vno, ſed communiter ab omnibus dedicatum. Ad hæc Ammonius placide ſubriſit, ſuſpicatus Lampriam peculiari quadam opinione duci, & ne eius rationem cogeretur reddere, fingere hiſtoriam ab alijs ſe audiuiſſe. *Alius* autem quidam de ijs qui vnà aderant, ſimile aiebat eſſe hoc nugis quas proxime Chaldæus hoſpes protuliſſet. Septem ſcilicet eſſe vocales litteras, ſeptem in cœlo ſtellas quæ ſuo proprio & primi cœli motui non alligato ferantur motu. E autem eſſe in ordine vocalium ſecundam ab initio, & Solem à Luna ſecundum: omnes autem fere B Græcos vno ore eundem cum *Apolline* Solem perhibere. Verùm iſthæc planè ſunt inepta & triuialia. Cæterum Lamprias non ſenſit ſe templi curatores commouiſſe aduerſus ſuam orationem. Quæ enim ipſe dixit, ea nemo Delphorum agnoſcit. Sed communem ij & interpretem opinionem in medium produxerunt, contendentes neque formam, neque ſonum, ſed ſolum nomen litteræ notare aliquid. Eſt enim, vt Delphi opinantur, & Nicander ſacerdos omnium nomine dixit, quaſi vehiculum & forma ſermonis quo Deum compellant homines, ſyllaba Ei, quod Latine Si dixeris, C principemque locum obtinet in interrogationibus: dum conſultores identidem quærunt ac ſciſcitantur, Si victoria ſint potituri, *S*i ducenda vxor, Si expediat nauigare, Si agriculturam exercere, Si peregrinari. Dialecticis autem valere iuſſis *A*pollo ſapiens Deus, qui ex particula Si & pronunciato ei adiuncto nullam cenſent confici rem, omnes interrogationes huic ſubiunctas particulæ pro rebus accipit & admittit. Quoniam autem nobis proprium eſt interrogare vatem, commune autem invocare vt Deum: exiſtimant litteram illam EI, ſiue SI, non minus optandi quam interrogandi ſignificationem D habere. Optantes enim dicimus, Si mihi contingeret. & Archilochus,

--- Si mihi
Manum liceret Neobules tangere meæ.

Et in ΕΙΘΕ poſteri ſyllaba THE locum implet, nihil ſignificat, vt & particula ΘΗΝ. Sed EI optandi vim habet ſufficientem. Hæc cum dixiſſet Nicander, Theo ſocius noſter, notus (opinor) tibi, ex Ammonio quæſiuit, libertaſne relicta eſſet dicendi dialecticæ, tanta affectæ iniuria. Et Ammonio dicere, opemque ei ferre iubente: At verò, inquit, artis huius peritiſſimum eſſe *A*pollinem, E pleraque oracula oſtendunt. eſt enim eiuſdem nimirum ſoluere & texere ambiguitatem. Iam ſicut Plato dicebat oraculo dato, quod aram Delphicam duplam prioris facere iuberet, (quod ſummæ eſt rerum geometricarum peritiæ opus) non de ara Deum fuiſſe locutum, ſed Græcis hoc modo mandauiſſe vt geometriæ darent operam: ita ſane ambigua edens oracula *A*pollo, auget commendatque dialecticam, qua ſcilicet opus habeant qui ipſum velint intelligere. In dialectica autem maximam vim habet coniunctio Si, eam componens enunciationem, quæ omnium maxime rationi humanæ congruit. Quidni enim? cum etiam F bruta rerum ſubſtantiæ habeant notitiam: conſiderationem autem & iudicium conſequentiæ ſoli homini natura dederit. Eſſe enim diem, eſſe lucem, ſentiunt nimirum & lupi, & canes, & aues.

quòd autem Si lux eſt, dies ſit, nullum excepto homine animal intelligit. ſolus enim homo antecedentis & conſequentis, & ſignificationis horum atque connexionis, mutuique reſpectus & diſcriminis notionem percipit, ex qua demonſtrationum principium petitur præcipuum. Quoniam autem philoſophia verſatur circa veritatem, lux veritatis eſt demonſtratio, huius principium eſt connexa oratio: convenienter ea particula, quæ vim habet hanc conficiendi & continendi, à ſapientibus hominibus ei Deo conſecrata fuit, qui maxime diligit veritatem. Vates ergo eſt Deus, ars circa futura fatidica ex præſentibus aut præteritis. Nullius enim rei vel ſine cauſa eſt ortus, vel ſine ratione prænotio. ſed cùm omnia præſentia præteritis, omnia futura præſentibus connexa ſint & alterum ex altero ſequatur progreſſu ab initio ad finem pertendente: is qui cauſas naturalibus rationibus perſpicere & inter ſe contexere poteſt, is nouit ac prædicit

Quæ ſunt, quæ venient poſthac, quæ præterierunt.

Et præclarè Homerus primo loco poſuit præſentia, deinde futura & præterita. Nam è connexi natura ducitur ratiocinatio: Si hoc eſt, iſtud præceſſit. & Si hoc eſt, iſtud fiet. Artificioſa enim, vt dixi, res eſt, & ab humana proficiſcitur ratione cognitio conſequentiæ. aſſumtionem autem ſenſus rationi præbet. Itaque etſi turpe videtur, tamen non verebor dicere, tripodem nihil eſſe aliud quàm rationem veritatis: quæ poſita eius quod eſt ad antecedens conſecutione, deinde aſſumens rem extantem, concluſionem demonſtrationis infert. Quid mirum autem, ſi *A*pollo, qui Muſica delectatur, & olorum cantu, citharæque ſono, ob amorem dialecticæ hanc particulam amplectitur & diligit, qua maxime & crebro vti videt philoſophos? Hercules autem, cum nondum ſoluiſſet Prometheum, neque cum Chirone & Atlante ſophiſtis collocutus fuiſſet, iuvenis etiamnum ac planè Bœotius, dialecticam abolens, & Si prius ac poſterius deridens, creditus eſt vi abſtuliſſe tripodem, & de arte cum Deo dimicaſſe. nam aucta quidem ætate, ipſe quoque & diuinationis & dialecticæ factus eſt peritiſſimus. Vt finem dicendi fecit Theo, Euſtrophus Athenienſis fuit, vt puto, qui ad nos dixit: Viden', quam alacriter Theo dialecticam tueatur, tantum non leonis indutus exuvium? ne nos quidem porrò, qui omnes in vna ſumma res, naturas, principia, diuinarum iuxta humanarumque rerum, numeris adſignamus, numerumque multo maxime omnium pulcrarum bonarumque rerum facimus principem ac dominum, quieſcere ſciens, ſed primitias charæ mathematices Deo offerre. quippe qui ſtatuamus Ei illud neque virium, neque formæ, neque ſignificationis gratia quicquam ab alijs differre litteris: ſed iudicemus hoc honore eximio ornatum eſſe, vt notam quinarij, cuius numeri magnum eſt in vniuerſam naturam ius. quem nos pemptada, & ab eo ſapientes pempazein numerare appellant. Hæc ille ad nos dicebat, non ioco, ſed quia tum mathematibus ego ardenti ſtudio animi incumbebam. fortaſſis etiam, vt verſans in Academia, vbique magni facturus vocem illam, Ne quid nimis. *A*d hæc itaque ego ſic reſpondi. Equidem dubitationē Euſtrophus optime numero ſoluit. Cum enim numerus in parem ac imparem diuidatur,

A ὅτι δ' εἰ ἡμέρα, φῶς ἐστιν, οὐδὲν ἄλλο συνίησι, πλὴν ἄνθρωπος, ἡγουμένου καὶ λήγοντος, ἐμφάσεώς τε καὶ συναρτήσεως τούτων πρὸς ἄλληλα καὶ σχέσεως· καὶ διαφορᾶς μόνον ἔχων ἔννοιαν, ἐξ ὧν αἱ ἀποδείξεις τὴν κυριωτάτην ἀρχὴν λαμβάνουσιν. ἐπεὶ τοίνυν φιλοσοφία μὲν περὶ ἀλήθειάν ἐστιν· ἀληθείας δὲ φῶς ἀπόδειξις, ἀποδείξεως δ' ἀρχὴ τὸ συνημμένον, εἰκότως ἡ τοῦτο συνέχουσα καὶ ποιοῦσα δύναμις ὑπὸ σοφῶν ἀνδρῶν τῷ μάλιστα τὴν ἀλήθειαν ἠγαπηκότι θεῷ καθιερώθη, καὶ μάντις μὲν ὁ θεός, μαντικὴ δὲ τέχνη περὶ τὸ μέλλον, ἐκ τῶν παρόντων ἢ παρῳχημένων. B οὐδενὸς γὰρ οὐδ' ἀναίτιος ἡ γένεσις, οὔτ' ἄλογος ἡ πρόγνωσις· ἀλλ' ἐπεὶ πάντα τοῖς γεγονόσι τὰ γιγνόμενα, τά τε γενησόμενα τοῖς γιγνομένοις ἕπεται καὶ συνήρτηται, κατὰ διέξοδον ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος περαίνουσαν, ὁ τὰς αἰτίας εἰς ταυτὸ συνιδεῖν τε πρὸς ἄλληλα καὶ συμπλέκειν φυσικῶς ἐπιστάμενος, οἶδε καὶ προλέγει τά τε ὄντα τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα. καὶ καλῶς Ὅμηρος πρῶτον ἔταξε τὰ παρόντα, εἶτα τὸ μέλλον καὶ τὸ παρῳχημένον. ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄντος ὁ συλλογισμὸς κατὰ τὴν τοῦ συνημμένου δύναμιν· ὡς, εἰ τόδ' ἐστὶ, τόδε προηγεῖται· καὶ πάλιν. εἰ τόδε C ἐστὶ, τόδε γενήσεται. τὸ γὰρ τεχνικὸν καὶ λογικὸν (ὥσπερ εἴρηται) γνῶσις ἀκολουθίας· τὴν δὲ πρόσληψιν ἡ αἴσθησις τῷ λόγῳ δίδωσιν. ὅθεν (εἰ καὶ αἰσχρὸν εἰπεῖν) οὐκ ἀποτρέψομαι τοῦτο εἶναι τὸν τῆς ἀληθείας τρίποδα τὸν λόγον, οὐ τὴν τοῦ λήγοντος πρὸς τὸ προηγούμενον ἀκολουθίαν θέμενος, εἶτα προσλαβὼν τὴν ὕπαρξιν, ἐπάγει τὸ συμπέρασμα τῆς ἀποδείξεως. τὸν οὖν Πύθιον, εἰ δὴ μουσικῇ τε ἥδεται, καὶ κύκνων φωναῖς καὶ κιθάρας ψόφοις, τί θαυμαστόν ἐστι διαλεκτικῆς φιλίᾳ τοῦτο ἀσπάζεσθαι τοῦ λόγου τὸ μέρος καὶ ἀγαπᾶν, ᾧ μάλιστα καὶ πλείστῳ προσχρωμέ- D νους ὁρᾷ τοὺς φιλοσόφους; ὁ δ' Ἡρακλῆς οὔπω τὸν Προμηθέα λελυκώς, οὐδὲ τοῖς περὶ τὸν Χείρωνα καὶ Ἄτλαντα σοφισταῖς διειλεγμένος, ἀλλὰ νέος ὢν καὶ κομιδῇ Βοιώτιος, ἀναιρῶν τὴν διαλεκτικὴν καὶ καταγελῶν τοῦ εἰ τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον ὑποστᾶν ἔδοξε βίᾳ τὸν τρίποδα καὶ διαμάχεσθαι πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς τέχνης. ἐπεὶ προϊών γε τῷ χρόνῳ καὶ οὗτος ἔοικε μαντικώτατος ὁμοῦ γενέσθαι καὶ διαλεκτικώτατος. παυσαμένου δὲ τοῦ Θέωνος, Εὔστροφον Ἀθηναῖον οἶμαι τὸν εἰπόντα εἶναι πρὸς ἡμᾶς, ὁρᾷς ὡς ἀμύνει τῇ διαλεκτικῇ Θέων προθύμως, μονονουχὶ τὴν λεοντῆν E ἐπενδυσάμενος, οὔπω οὐδ' ἡμᾶς τοὺς πάντα συλλήβδην πράγματα καὶ φύσεις καὶ ἀρχὰς θείων ὁμοῦ καὶ ἀνθρωπείων ἐν ἀριθμῷ τιθεμένους, καὶ πολὺ μάλιστα τῶν καλῶν καὶ τιμίων, τοῦτον ἡγεμόνα ποιουμένους καὶ κύριον, εἰδὼς ἡσυχίαν ἄγειν, ἀλλ' ἀπάρξασθαι τῷ θεῷ τῆς φίλης μαθηματικῆς βουλομένους, αὐτὸ μὲν ἐφ' ἑαυτοῦ μήτε δυνάμει, μήτε μορφῇ, μήτε τῷ ῥήματι τὸ ε τῶν ἄλλων στοιχείων διαφέρειν ἡγουμένους. ὡς δὲ μεγάλου πρὸς τὰ ὅλα κυρίου σημεῖον ἀριθμοῦ προτετιμῆσθαι τῆς πεμπάδος, ἀφ' οὗ τὸ ἀριθμεῖν οἱ σοφοὶ πεμπάζειν ὠνόμαζον. ταῦτα δὲ πρὸς ἡμᾶς ἔλεγεν οὐ παί- F ζων ὁ Εὔστροφος, ἀλλ' ἐπεὶ τηνικαῦτα προσεκείμην τοῖς μαθήμασιν ἐμπαθῶς, τάχα δὲ μέλλων εἰς πάντα τιμήσειν τὸ μηδὲν ἄγαν, ἐν Ἀκαδημίᾳ γενόμενος εἶπον οὖν, κάλλιστα τὸν Εὔστροφον τῷ ἀριθμῷ λύειν τὴν ἀπορίαν. ἐπεὶ γὰρ (ἔφην) εἰς τὸ ἄρτιον νενεμημένου παντὸς ἀριθμοῦ καὶ τὸ περιττὸν,

ἡ μὲν μονὰς ἀμφοτέρων ἐπίκοινός ἐστι τῇ δυνάμει· διὸ καὶ προστιθεμένη τὸν μὲν περιττὸν ἀριθμὸν ἄρτιον ποιεῖ, τὸν δ' ἄρτιον περιττόν, ἀρχὴν δὲ τοῦ μὲν ἀρτίου τὰ δύο, τοῦ δὲ περιττοῦ τὰ τρία ποιοῦντα· τὰ δὲ πέντε γεννᾶται τούτων πρὸς ἀλλήλους μιγνυμένων· εἰκότως ἔσχηκε τιμήν, πρῶτος ἐκ πρώτων ἀποτελούμενος, καὶ γάμος ἀπωνόμασται τῇ τοῦ ἀρτίου πρὸς τὸ θῆλυ, περιττοῦ δ' αὖ πρὸς τὸ ἄρρεν ὁμοιότητι· ταῖς γὰρ εἰς ἴσα τομαῖς τῶν ἀριθμῶν, ὁ μὲν ἄρτιος πάντῃ διϊστάμενος ὑπολείπει τινὰ δεκτικὴν ἀρχὴν οἷον ἐν ἑαυτῷ καὶ χώραν, ἐν δὲ τῷ περιττῷ τὸ αὐτὸ παθόντι μέσον ἀεὶ περίεστι τῆς νεμήσεως γόνιμον, ᾗ γονιμώτερός ἐστι τοῦ ἑτέρου, καὶ μιγνύμενος ἀεὶ κρατεῖ, κρατεῖται δ' οὐδέποτε. ὁ γὰρ ἐξ ἀμφοῖν κατ' οὐδεμίαν μίξιν ἄρτιος, ἀλλὰ κατὰ πάσας περιττός. ἔστι δὲ μᾶλλον αὐτὸς ἐπιβάλλων αὑτῷ καὶ συντιθέμενος, δείκνυσι τὴν διαφορὰν ἑκάτερος. ἄρτιος μὲν γὰρ οὐδεὶς ἀρτίῳ συνελθὼν περιττὸν παρέσχεν, οὐδ' ἐξέβη τὸ οἰκεῖον ὑπ' ἀσθενείας ἀπόγονος ὢν ἑτέρου καὶ ἀτελής· περιττοὶ δὲ μιγνύμενοι περιττοῖς, ἀρτίους πολλοὺς διὰ τὸ πάντῃ γόνιμον ἀποτελοῦσι. τὰς δ' ἄλλας οὐκ ἂν τις ἐν καιρῷ νῦν ἐπεξίοι δυνάμεις καὶ διαφορὰς τῶν ἀριθμῶν. ὡς οὖν ἄρρενος τοῦ πρώτου καὶ θήλεος ὁμοιότητι τὰ πέντε γενόμενα γάμον οἱ Πυθαγόρειοι προσεῖπον. ἔστι δ' ἡ καὶ φύσις λέλεκται τῷ περὶ αὐτὸν πολυπλασιασμῷ πάλιν εἰς ἑαυτὸν περαίνων. ὡς γὰρ ἡ φύσις λαβοῦσα πυρὸν ἐν σπέρματι καὶ χεαμένη, πολλὰ μὲν ἐν μέσῳ φύει σχήματα καὶ εἴδη, δι' ὧν ἐπὶ τέλος ἐξάγει τὸ ἔργον, ἐπὶ πᾶσι δὲ πυρὸν ἀνέδειξεν, ἀποδοῦσα τὴν ἀρχὴν ἐν τῷ τέλει τοῦ παντός· οὕτω τῶν λοιπῶν ἀριθμῶν ὅταν αὖθις πολλαπλασιάζωσιν εἰς ἑτέρους, τελευτώντων τῇ αὐξήσει, μόνος ὁ τῶν πέντε καὶ ἓξ γενόμενος τοσαυτάκις αὑτοὺς ἀναφέρουσι καὶ ἀνασώζουσιν. ἑξάκις γὰρ τὸ ἕξ, τριακονταέξ, καὶ πεντάκις τὰ πέντε, εἰκοσιπέντε γίνεται. καὶ πάλιν ὁ μὲν τῶν ἓξ ἅπαξ τοῦτο ποιεῖ, καὶ μοναχῶς αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ τετράγωνος γινόμενος· τῇ δὲ πεντάδι καὶ τοῦτο μὲν συμβέβηκε κατὰ πολυπλασιασμόν, ἰδίως δὲ τὸ κατὰ σύνθεσιν καθ' ἑαυτήν, ἢ δεκάδα ποιεῖ παρὰ μέρος ἐπιβαλλούσης αὐτῇ, καὶ τοῦτο γίνεσθαι μέχρι παντός, ἀπομιμουμένου τοῦ ἀριθμοῦ τὴν τὰ ὅλα διακοσμοῦσαν ἀρχήν. ὡς γὰρ ἐκείνην φυλάττουσαν ἐκ μὲν ἑαυτῆς τὸν κόσμον, ἐκ δὲ τοῦ κόσμου πάλιν ἀφ' ἑαυτὴν ἀποτελεῖν, πυρὸς ἀνταμείβεται πάντα, φησὶν ὁ Ἡράκλειτος, καὶ πῦρ ἁπάντων ὥσπερ χρυσοῦ χρήματα, καὶ χρημάτων χρυσός· οὕτως ἡ τῆς πεντάδος πρὸς ἑαυτὴν σύνοδος οὐδὲν οὔτε ἀτελὲς οὔτε ἀλλότριον γεννᾶν πέφυκεν, ἀλλ' ὡρισμένας ἔχει μεταβολάς· ἢ γὰρ αὑτὴν ἢ τὴν δεκάδα γεννᾷ. τουτέστιν, ἢ τὸ οἰκεῖον ἢ τὸ τέλειον. ἐὰν οὖν ἔρηταί τις τί ταῦτα πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα, φήσομεν, οὐχὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν Διόνυσον, ᾧ τῶν Δελφῶν οὐδὲν ἧττον ἢ τῷ Ἀπόλλωνι μέτεστιν. ἀκούομεν οὖν τῶν θεολόγων τὰ μὲν ἐν ποιήμασι, τὰ δ' ἄνευ μέτρου λεγόντων καὶ ὑμνούντων, ὡς ἄφθαρτος ὁ θεὸς καὶ ἀΐδιος πεφυκώς, ὑπὸ δή τινος εἱμαρμένης γνώμης καὶ λόγου μεταβολαῖς ἑαυτοῦ χρώμενος, ἄλλοτε μὲν εἰς πῦρ ἀνῆψε τῇ φύσει πάντα ὁμοιώσας πᾶσιν, ἄλλοτε δὲ παντοδαπὸς ἔν τε μορφαῖς καὶ ἐν πάθεσι καὶ δυνάμεσι διαφόροις γινόμενος, ὡς γίνεται νῦν κόσμος, ὀνομάζεται δὲ τῷ γνωριμωτάτῳ τῶν ὀνομάτων. κρυπτόμενοι δὲ τοὺς πολλοὺς οἱ σοφώτεροι, τὴν μὲν εἰς πῦρ μεταβολὴν Ἀπόλλωνά τε τῇ μονώσει, Φοῖβόν τε τῷ καθαρῷ καὶ ἀμιάντῳ καλοῦσι.

A vnitas facultate vtrique generi eſt communis: vt quæ pari addita imparem, impari adiecta parem conficiat numerum: principium autem paris numeri duo, ternio imparis ſtatuitur: Quinarius ex his duobus compoſitis conflatus, merito in honore eſt, vtpote primus ex primis confectus, nominaturque Matrimonium, ob paris cum femina, imparis cum mare ſimilitudinem. Quando enim numeri in æquas diuiduntur partes, par omnino diuulſus, principium quoddam capax in ſeipſo, ſpaciumque relinquit. impari diuiſo, ſemper medium reſtat gignendo aptum. itaque & fecundior pari B eſt, mixtuſque ſemper præualet, nunquam vincitur. nunquam enim par impari mixtus parem, ſemper imparem producit. immò autem vterque ſecum compoſitus, diſcrimen oſtendit. nunquam ſcilicet par pari adiunctus imparem procreat, neque ſuam mutare naturam poteſt, imbecillus & vi alium gignendi deſtitutus. impares, quia vſquequaque ſunt fecundi imparibus iuncti multos generant pares. Reliquas numerorum facultates ac differentias non eſt hic perſequendi locus. Proinde quinarium Pythagorei, ob ſimilitudinem congreſſus primorum maris & feminæ Coniugium appellauerunt. C Idem etiam natura dicitur, quod ſui multiplicatione in ſe redit. ſicvt enim natura triticum loco ſeminis accipiens, multas alterando eo mutandoque formas interim inducens, tandem triticum reddit, in fine totius mutationis principium reſtituens: ita cum reliqui numeri in ſeſe multiplicati, incremento facto in alios definant: ſoli quinarius & ſenio in ſe ducti, ſeipſos referunt & conſeruant. Sexies enim ſex, xxxvi ſunt: quinquies quinque, xxv. Verum ſenarius ſemel hoc facit, vnoque duntaxat modo ex ſeipſo quadratum producit. Sed quinarius præter hunc multiplicationis fructum, ſibi ipſi adiectus D denarium gignit: idque durat perpetuò. qua in re imitatur hic numerus principium illud, quod Vniuerſum temperat. Sicvt enim Heracletus ait eo ſeſe conſeruante ex ſeipſo mundum, ex mundo ſe refici, ignique omnium viciſſitudines effici, ex quo omnia fiant & in quem omnia redeant, quomodo ex auro fit pecunia, è pecunia aurum. ſic quinarij ea eſt natura, vt cum quinario congreſſus nihil imperfectum aut alienum poſſit procreare: ſed aut ſeſe, aut denarium: id eſt, vel ſuæ naturæ, vel perfectum numerum. Quod ſi quis interroget, quid hæc ad Apollinem attineant, reſpondebimus, E non ad hunc modo, ſed & ad Bacchum, qui non minori iure quam Apollo Delphorum ſibi partem vindicat. Audimus enim theologos partim carmine, partim libera oratione canentes atque tradentes, Deum interitus expertem atque æternum ſuapte natura, fatali quodam decreto ac ratione mutationibus ſui vtentem, alias in igneam naturam accendi, omniaque omnibus aſſimulare: alias in varias ſe omniſque generis formas induere, diverſiſque affectionibus & facultatibus obnoxium facere, idque fieri quod notiſſimo nomine mundus dicitur. Sapientiores autē iſthæc vulgus hominum celantes, F mutationē in ignem Apollinis, ob negationē multitudinis, & Phœbi ob puritatem nomine afficiunt.

Mutationem autem in ſpiritus, aquam, terram, ſidera, ſtirpes, atque animalia, eiuſque diſpoſitionem, divulſione quadam & in membra diſtractione per ambages proponunt: ipſum Deum Dionyſum, Zagreum, Nyctelium, & Iſodætam appellant. Interitus etiam quoſdam, & è medio ſublationes, mortes, rurſumque in vitam reditus, conſentanea dictis mutationibus ænigmata, agunt: canuntque Baccho dithyrambos, plena motuum animi & mutationum carmina cum vagis erroribus & circumcurſitatione coniunctarum. nam, vt Æſchylus ait, Promiſcui clamoris dithyrambum convenit comitari Baccho. *Apollini* autem canunt Pæanem, carmenque modeſtæ Camœnæ. *Atque* hunc ſemper iuvenem, & ſenectutis exſortem, illum multiplici forma, variaque ſpecie pingunt atque fingunt. denique *Apollini* tribuunt æqualitatem, ordinem, ſinceritatemque ſeriò conſtantem: Baccho admixtos iocos, & petulantiam, & furorem & inæqualitatem: Euium, in montibus inter mulieres verſantem ac currentem *Bacchum* væſanis honoribus invocantes: non inepte vtriuſque mutationis naturam contemplati. Quoniam autem circuitionum in mutationibus tempus æquale non eſt, ſed longius eius, quam Coron, id eſt ſatietatem vocant, brevius Chreſmoſynes, id eſt indigentiæ: proportionem hìc obſeruantes, reliquis anni partibus pæane ad ſacrificia vtentes, ineunte hyeme dithyrambum illo ſilere iuſſo excitant, ac per tres menſes *Bacchum* loco *Apollinis* invocant, tempus quo in ignem redigantur omnia triplum alterius eſſe cenſentes. Verum hæc prolixius quàm pro ratione temporis ſunt commemorata. Id quidem manifeſtum eſt, huic rei theologos quinarium accommodaſſe: quæ nunc ipſa ſeipſam gignit, vt ignis, nunc denarium conſtituit, nimirum mundum. Quid? Muſicam, quæ Deo illi gratiſſima eſt, cenſebimus quinario carere? Harmonica certe maxime vocum in concentibus (ſymphonias vocant) occupata eſt tractandis. at quinque non plures, neque pauciores, eſſe ſymphonias, ratio convincet, & refellet eum qui ſine ratione iſta ſenſu in fidibus aut fiſtularum foraminibus velit examinare. omnes enim proportione numerorum oriuntur. quæ eſt diateſſaron ſymphoniæ ſeſquitertia, diapente ſeſquipla, diapaſon dupla, diapaſon cum diapente tripla: diſdiapaſon quadrupla. quam enim his addunt harmonici diapaſon cum diateſſaron, ea recipienda non eſt, neque auribus eſt aliquid contra rationem, quæ legis vice eſt, gratificandum. Porrò vt quinque diſpoſitiones tetrachordorum omittam, vt taceam de quinque primis tonis ſiue modis ſiue harmonijs, quæ vocem intendunt ac remittunt, & maiorem minoremve faciunt, cum reliquæ grauitate aut acumine conſiderentur: non cum multa, adeoque innumera ſint intervalla, quinque tantum in cantilenis vſurpantur? dieſis inquam, ſemitonium, tonus, triſemitonium, ditonus? nullum aliud neque minus neque maius in vocibus intervallum grauitate & acie definitum in cantum venit? Multa id genus alia ego præteriens, Platonem producam, qui aut vnum mundum eſſe affirmauit, aut ſi præter eum alij ſint, omnino quinque numero eſſe mundos, non plures. Enimvero etſi vnicus mundus hic eſt, quod & Ariſtoteles ſenſit: tamen is quodammodo ex quinque compoſitus eſt & concinnatus mundis:

A τὴν δ' εἰς πνεύματα καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἄστρα καὶ φυτῶν ζῴων τε γενέσεις τροπὴν αὐτοῦ καὶ διακοσμήσεως, τὸ μὲν πάθημα καὶ τὴν μεταβολὴν διασπασμόν τινα καὶ διαμελισμὸν αἰνίττονται, Διόνυσον δὲ καὶ Ζαγρέα καὶ Νυκτέλιον καὶ Ἰσοδαίτην αὐτὸν ὀνομάζουσι, δὲ φθοράς τινας καὶ ἀφανισμοὺς καὶ τὰς ἀποβιώσεις καὶ παλιγγενεσίας οἰκεῖα ταῖς εἰρημέναις μεταβολαῖς αἰνίγματα καὶ μυθεύματα περαίνουσι καὶ ᾄδουσι. τῷ μὲν διθυραμβικὰ μέλη παθῶν μεστὰ καὶ μεταβολῆς, πλάνην τινὰ καὶ διαφόρησιν ἐχούσης, (μιξοβόαν γὰρ Αἰσχύλος φησὶ) πρέπει διθύραμβον ὁμαρτεῖν σύγκοινον Διονύσῳ· τῷ δὲ παιᾶνα τε-
B ταγμένην, καὶ σώφρονα μοῦσαν, ἀγήρω τε τοῦτον ἀεὶ καὶ νέον, ἐκεῖνον δὲ πολυειδῆ καὶ πολύμορφον ἐν γραφαῖς καὶ πλάσμασι δημιουργοῦσι· καὶ ὅλως τῷ μὲν ὁμοιότητα καὶ τάξιν καὶ σπουδὴν ἄκρατον, τῷ δὲ μεμιγμένην τινὰ παιδιὰν καὶ ὕβριν καὶ σπουδὴν καὶ μανίαν προσφέροντες, εὔιον ὀρσιγύναικα μαινομέναις Διόνυσον ἀνθέοντα τιμαῖς ἀνακαλοῦσιν, οὐ φαύλως ἑκατέρας μεταβολῆς τὸ οἰκεῖον λαμβάνοντες. ἐπεὶ δ' οὐκ ἴσος ὁ τῶν περιόδων ἐν ταῖς μεταβολαῖς χρόνος, ἀλλὰ μείζων ὁ τῆς ἑτέρας, ἣν κόρον καλοῦσιν, ὁ δὲ τῆς χρησμοσύνης ἐλάττων, τὸ κατὰ λόγον τηροῦντες ἐν-
C ταῦθα, τὸν μὲν ἄλλον ἐνιαυτὸν παιᾶνι χρῶνται περὶ τὰς θυσίας, ἀρχομένου δὲ χειμῶνος ἐπεγείραντες τὸν διθύραμβον, τὸν δὲ παιᾶνα καταπαύσαντες, τρεῖς μῆνας ἀντ' ἐκείνου τοῦτον κατακαλοῦνται τὸν θεόν· ὅπερ τρία πρὸς ἕν, τοῦτον τὴν διακόσμησιν οἰόμενοι χρόνῳ πρὸς τὴν ἐκπύρωσιν εἶναι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἱκανῶς καὶ ἔτι μᾶλλον ἀπομεμήκυνται. δῆλον δ' ὅτι συνοικειοῦσιν αὐτὸν οἱ τὴν πεντάδα νῦν μὲν αὐτὴν ἑαυτὴν ὡς τὸ πῦρ, αὖθις δὲ τὴν δεκάδα ποιοῦσαν ἐξ ἑαυτῆς, ὡς τὸν κόσμον λέγοντες. τῆς δὲ δὴ μάλιστα κεχαρισμένης τῷ θεῷ μουσικῆς οὐκ οἰόμεθα τούτῳ τῷ ἀριθμῷ μετεῖναι. τὸ γὰρ πλεῖστον,
D ὡς ἔνι εἰπεῖν, ἔργον ἁρμονικῆς περὶ τὰς συμφωνίας ἐστίν. αὗται δ' ὅτι πέντε καὶ οὐ πλείους, ὁ λόγος ἐξελέγχει, τὸν ἐν χορδαῖς καὶ τρυπήμασι ταῦτα θηρᾶν ἀλόγως τῇ αἰσθήσει βουλόμενον. πᾶσαι γὰρ ἐν λόγοις τὴν γένεσιν ἀριθμῶν λαμβάνουσιν, καὶ λόγος ἐστὶ τῆς μὲν διὰ τεττάρων ἐπίτριτος· τῆς δὲ διὰ πέντε, ἡμιόλιος· διπλάσιος δὲ τῆς διὰ πασῶν· τῆς δὲ διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε τριπλάσιος· τῆς δὲ δὶς διὰ πασῶν, τετραπλάσιος· ἣν δὲ ταύταις ἐπεισάγουσιν οἱ ἁρμονικοὶ διὰ πασῶν καὶ διὰ τεσσάρων ὀνομάζοντες, ἔξω μέτρου βαίνουσαν, οὐκ ἄξιόν ἐστι δέχεσθαι, τῆς ἀκοῆς τῷ ἀ-
E λόγῳ παρὰ τὸν λόγον, ὥσπερ νόμον, χαριζομένους. ἵνα τοίνυν ἀφῶ πέντε τετραχόρδων θέσεις, καὶ πέντε τοὺς πρώτους εἴτε τόνους, ἢ τρόπους, εἴτε ἁρμονίας χρὴ καλεῖν, ὡς ἐπιτάσει καὶ ὑφέσει γενομένων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, αἱ λοιπαὶ βαρύτητές εἰσι καὶ ὀξύτητες. ἆρ' οὐχὶ πολλῶν, μᾶλλον δὲ ἀπείρων διαστημάτων ὄντων, τὰ μελῳδούμενα πέντε μόνα εἰσί; δίεσις καὶ ἡμιτόνιον, καὶ τόνος, καὶ τριημιτόνιον, καὶ δίτονον, ἄλλο δὲ οὐδὲν, οὔτε μικρότερον, οὔτε μεῖζον ἐν φωνῇ χαινούσῃ ὀξύτητι δὲ βαρύτητι περατούμενον μελῳδητόν ἐστι. πολλὰ δὲ ἄλλα τοιαῦτα, ἔφην ἐγώ, παρελθὼν, τὸν Πλάτωνα
F προσάξομαι λέγοντα κόσμον ἕνα, ὡς εἴπερ εἰσὶ παρὰ τοῦτον ἕτεροι καὶ μὴ μόνος οὗτος, εἰς πέντε τοὺς πάντας ὄντας καὶ μὴ πλείονας. οὐ μὴν ἀλλὰ κἂν εἷς οὗτος ᾖ μονογενὴς, ὡς οἴεται καὶ Ἀριστοτέλης, τρόπον τινὰ καὶ τοῦτον ἐκ πέντε συγκείμενον κόσμων καὶ συνηρμοσμένον εἶναι.

ὧν ὁ μὲν ἐστὶ γῆς, ὁ δ' ὕδατος, τρίτος δὲ πυρός, καὶ τέταρτος ἀέρος· τὸν δὲ πέμπτον, οὐρανόν, οἱ δὲ φῶς, οἱ δ' αἰθέρα καλοῦσιν. οἱ δ' αὐτὸ τοῦτο, πέμπτην οὐσίαν, ᾗ τὸ κύκλῳ περιφέρεσθαι μόνῃ τῶν σωμάτων, κατὰ φύσιν ἐστίν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης οὔτ' ἄλλως συμβεβηκότος. διὸ δὴ καὶ τὰ πέντε κάλλιστα καὶ τελεώτατα σχήματα τῶν ἐν τῇ φύσει κατανοήσας, πυραμίδα καὶ κύβον, καὶ ὀκτάεδρον, καὶ εἰκοσάεδρον, καὶ δωδεκάεδρον, ἕκαστον οἰκείως ἑκάστῳ προσένειμεν. εἰσὶ δ' οἳ καὶ τὰς τῶν αἰσθήσεων δυνάμεις ἰσαρίθμους οὔσας τοῖς πρώτοις ἐκείνοις συνοικειοῦσι, τὴν μὲν ἁφὴν ὁρῶντες ἀντίτυπον οὖσαν καὶ γεώδη, τὴν δὲ γεῦσιν ὑγρότητι τῶν γευστῶν τὰς ποιότητας προσιεμένην. ἀὴρ δὲ πληγεὶς ἐν ἀκοῇ, γίνεται φωνὴ καὶ ψόφος. δυεῖν δὲ τῶν λοιπῶν, ὀσμὴ μὲν ἣν ἡ ὄσφρησις εἴληχεν, ἀναθυμίασις οὖσα καὶ γεννωμένη θερμότητι, πυρῶδές ἐστιν. αἰθέρι δὲ καὶ φωτὶ διὰ συγγένειαν διαλαμπούσης τῆς ὄψεως γίνεται κρᾶσις ἐξ ἀμφοῖν ὁμοιοπαθὴς καὶ σύμπληξις. ἄλλην δ' οὔτε τὸ ζῷον αἴσθησιν, οὔθ' ὁ κόσμος ἔχει φύσιν ἁπλῆν καὶ ἄμικτον· ἀλλὰ θαυμαστή τις, ὡς ἔοικε, διανομὴ γέγονε τῶν πέντε πρὸς τὰ πέντε καὶ σύλληξις. ἅμα δέ πως ἐπιστήσας καὶ διαλιπών, Οἷον (εἶπον) ὦ Εὔστροφε, πεπόνθαμεν, ὀλίγου παρελθόντες τὸν Ὅμηρον, ὡς οὐχὶ πρῶτον εἰς πέντε νείμαντα μερίδας τὸν κόσμον, ὃς τὰς μὲν ἐν μέσῳ τρεῖς ἀποδέδωκε τοῖς τρισὶ θεοῖς, δύο δὲ τὰς ἄκρας ὄλυμπον καὶ γῆν, ὧν ἡ μὲν ἐστὶ τῶν κάτω πέρας, ἡ δὲ τῶν ἄνω, κοινὰς καὶ ἀνεμήτους ἀφῆκεν. ἀλλ' ἀνοιστέος ὁ λόγος, ὡς Εὐριπίδης φησίν. οἱ γὰρ τὴν τετράδα σεμνύνοντες, οὐ φαύλως διδάσκουσιν ὅτι τῷ ταύτης λόγῳ πᾶν σῶμα γένεσιν ἔσχηκεν. ἐπεὶ γὰρ ἐν μήκει καὶ πλάτει βάθος λαβόντι πᾶν τὸ στερεόν ἐστι, καὶ μήκους μὲν προϋφίσταται στιγμὴ κατὰ μονάδα ταττομένη, μῆκος δὲ ἀπλατὲς ἡ γραμμὴ καλεῖται, καὶ μῆκός ἐστιν. ἡ δ' ἐπὶ πλάτος γραμμῆς κίνησις καὶ ἐπιφανείας γένεσιν ἐν τριάδι παρέσχε, βάθους δὲ τούτου προσγινομένου διὰ τεττάρων εἰς στερεὸν ἡ αὔξησις προέβαινε· παντὶ δῆλον ὅτι μέχρι δεῦρο τὴν φύσιν ἡ τετρὰς προαγαγοῦσα καὶ μέχρι τοῦ σῶμα τελειῶσαι, καὶ παρασχεῖν ἁπτὸν ὄγκον καὶ ἀντίτυπον, εἶτ' ἀπολέλοιπεν ἐνδεᾶ τοῦ μεγίστου. τὸ γὰρ ἔμψυχον, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, ὀρφανὸν καὶ ἀτελὲς καὶ πρὸς οὐδ' ὁτιοῦν, μὴ χρωμένης ψυχῆς, ἐπιτήδειον· ἡ δὲ τὴν ψυχὴν ἐμποιοῦσα κίνησις ἢ διάθεσις μεταβολὴ διὰ πέντε γινομένη, τῇ φύσει τὸ τέλειον ἀποδίδωσι, καὶ τοσούτῳ κυριώτερον ἔχει τῆς τετράδος λόγον, ὅσῳ τιμῇ διαφέρει τοῦ ἀψύχου τὸ ζῷον. ἔτι δ' ἰσχύσασα μᾶλλον ἡ τῶν πέντε συμμετρία καὶ δύναμις οὐκ εἴασεν εἰς ἄπειρα γένη προελθεῖν τὸ ἄψυχον, ἀλλὰ πέντε τῶν ζώντων ἁπάντων ἰδέας παρέσχεν. εἰσὶ γὰρ θεοὶ δή που καὶ δαίμονες, καὶ ἥρωες, εἶτα μετὰ τούτοις τὸ τέταρτον ἄνθρωποι γένος· ἔσχατον δὲ καὶ πέμπτον τὸ ἄλογον καὶ θηριῶδες. ἔτι δ' εἰ τὴν ψυχὴν αὐτὴν κατὰ φύσιν διαιρεῖς, πρῶτον αὐτῆς καὶ ἀμαυρότατόν ἐστι τὸ θρεπτικόν, δεύτερον δὲ τὸ αἰσθητικόν, εἶτα τὸ ἐπιθυμητικόν, εἶτα ἐπὶ τούτῳ τὸ θυμοειδές. εἰς δὲ τὴν τοῦ λογιστικοῦ δύναμιν, ἐξικομένη καὶ τελεώσασα τὴν φύσιν, ὥσπερ ἐν ἄκρῳ τῷ πέμπτῳ καταπέπαυται. τοσαύτας δὲ καὶ τηλικαύτας ἔχοντες τοῦ ἀριθμοῦ δυνάμεις, καλὴ καὶ ἡ γένεσίς ἐστιν, οὐχ ἣν ἤδη διήλθομεν, ἐκ δυάδος οὖσα καὶ τριάδος, ἀλλ' ἣν ἀρχὴ τῷ πρώτῳ συνελθοῦσα τετραγώνῳ παρέσχεν.

A nimirum mundo terræ, aquæ, aeris, ignis, & cœli, quam quintam ſubſtantiam ille, alij lucem, alij ætherem nominant: cui ſoli omnium corporum non neceſſitate, non accidentis ratione, ſed à natura datum eſt, vt circulo rotetur. Ideoque primas etiam & perfectiſſimas earum quæ in natura ſunt figuras Plato animaduertens, pyramidem, cubum, octaëdrum, icoſaëdrum, & dodecaëdrum, ſingulas ſingulis accommodauit mundis. Neque deſunt, qui ſenſuum facultates numero itidem ęquales primis illis applicent corporibus. videntes tactum eſſe terreſtre quippiam & reſiſtens, guſtatum ob humiditatem ſapidorum qualitates percipere. aer porrò

B ictus, vox fit & ſonus. de reliquis duobus odor, quẽ olfactus arripit igneæ eſt naturæ, cum ſit exhalatio à calore elicita. viſus fulgore æther & lux res cognatæ contemperantur, ſenſumque concordi motu percellunt. Alium neque ſenſum animal, neque mundus ſimplicem & mixtionis vacuam habet naturam. ſed mirabilis quædam, vt apparet diſtributio eſt facta, quinque ad quinque ita aptatis, vt cuique ſuus quaſi collega deſtinaretur. Hæc ego inter dicendum paululum ſubſiſtens, intercapedine aliqua facta, En, inquam, Euſtrophe, quid nobis vſu venerit? parum abfuit quin Homerum præterire-

C mus. quaſi vero non ille primus mundum in quinque diuiſerit partes: quarum tres in medio ſitas tribus adſignauit dijs, duas extremas olympum & terram, quarum hæc imorum, illa ſummorum eſt terminus, cõmunes & non diſtributas relinquens. Sed, vt eſt apud Euripidem, referenda eſt ad id vnde exijt oratio. Qui quaternarium magnifice prædicant, non inepte docent eius ratione omni corpori ortum ſuum contingere. Cum enim omnis ſoliditas intelligatur eſſe in longitudine & latitudine craſſitiem nacta: & ante longitudinem exſiſtat punctum vnitatis rationem habens: linea au-

D tem ſit longitudo latitudine carens: lineæ autem in latitudinem motus, & ſuperficiei procreatio ternario conſtet: huius profunditate accedente, ſoliditas quaternario conficiatur: nemo non videt, quaternarium, poſtquam naturam vſque ad corporis perfectionem produxit tactuique renitentem molem exhibuit, deſtituere eam potiſſimæ rei indigã. Nam quod animæ eſt expers, id, vt verbo dicam, orbum eſt & imperfectum, neq; vllam ad rem anima non mouente commodum. Motus autem ſiue affectio animam introducens, mutatione per quinque fit, naturęque perfectionem conciliat: vt quinarij ra-

E tio tanto ſit quam quaternionis præſtantior, quanto maior eſt animalis quam animæ carentis corporis dignitas. Præterea concinnitas & facultas quinarij plus virium nacta, non ſiuit in infinitum progredi animatorum naturam, ſed animalium quinque definiuit genera: deos ſcilicet, genios, heroes homines, bruta. Iam ſi ipſam animam ita vt natura eius fert partiare, prima eius & obſcuriſſima vis eſt vegetandi, proxima ſentiendi, poſt hanc appetendi, deinde iraſcendi: in ratiocinandi facultate quinta, tanquam in extremo, perfectionem adſecuta ſubſtitit natura. Tot tantiſque prędìti quinarij facultatibus, ortus quoque elegans eſt. non

F is quem ſupra commemorauimus, vbi è binario & ternario conflari eum docuimus: ſed quod naſcitur principio cum quadrato primo coeunte.

A omnis enim numeri primordium eſt vnitas: quaternarius quadratorum primus. Ex his,tanquã forma & materia finita,quinarius cõponitur. Quod ſi recte nõnulli vnitatem quoque quadratum cenſent, quę ex ſeſe ipſa propagatur:quinarius coitu duorum primorum quadratorum natus,non potuit nobiliori ab origine exſiſtere. Quod autem maximum eſt, id vereor ne ſi dicam,ita premat Platonem,ſicut ipſe Lunæ cauſa preſſum fuiſſe *Anaxagoram* perhibet, quòd admodum vetuſtam de eius illuminatione rationem pro ſua vſurpaſſet. Nonne enim in Cratylo ita ſcriptum reliquit Plato? Omnino,inquit Euſtrophus.ſed quid ſimile eueniat,non cerno. Atqui, B inquam,noſti eundem in Sophiſta quinque potiſſima demonſtrare principia, Ens, Idẽ, Diuerſum, Motũ, Statum.Et in Philebo alia inſtituta diuiſione,Vnum ait eſſe Infinitum,alterum Extremum, his mixtis omnẽ exſiſtere Ortum. quartum ponit Cauſam eius mixtionis: & quintum nobis cogitandum reliquit, Cauſam ſecretionis & diſſipationis mixtorum.Exiſtimo autem hæc illorum quaſi imagines proponi, Entis id quod fit, Motionis infinitum, Status extremum, Eiuſdẽ miſcendi, Diuerſi ſecernendi principiũ.Quod ſi diuerſa ſunt,& illo & iſto modo quinque erunt principiorum genera ac differentiæ. Hæc aliquis C ante ætatem Platonis cum comperiſſet, Eɪ Apollini eam ob rem conſecrauit, notam atque indicium numeri vniuerſorum.Enimvero bonum quoque perſpiciens in quinque tributum genera, quorum primum eſt Mediocre, ſecundum Proportione menſuræ concinnum, tertium Mens, quartum in animo Scientiæ,artes,veræque opiniones, quintum Voluptates puræ & à dolore ſecretæ: ibi dicit Orphicum illud ſubiiciens:

Aetate in ſexta ſtudium finite canendi.

His ita dictis inter nos, breuiter ex Nicandro aliquid quæram,ac

Cantabo gnaris.

D Sexta noui menſis die, cum Pythiam in prytaneum introducit, prima vobis de tribus ſortibus ducitur quinario,neque binario iacto,neque ternario, aut inter ſe comparatis.Nonne ita eſt?Tum Nicander, ita eſt,inquit:ſed cauſam aliis effari nefas eſt.Ergo,aiebam ego, interim dum nobis conſecrandis deus veritatem cognoſcendã præbebit, id quoque adiectum ſit his,quę de quinario ſunt dicta.Hic fuit,quantum ego memini,finis arithmeticarum & mathematicarum notæ Eɪ laudationũ.Cæterùm Ammonius,qui E & ipſe nequaquam contemnendam mathematicæ philoſophiæ operam impendiſſet,delectatus ea diſputatione, dixit: Non equidem conuenit iſthæc ab adoleſcentibus nimis ſtudioſe refelli.id tamen diſſimulandum non cenſeo. vnumquemuis numerũ facile laudare volentibus materiam ſui laudandi præbiturum. Et quid attinet alios commemorare? Ipſe Apollini ſacer ſeptenarius diem ante cõſumet, quã dicendo vires eius vniuerſę poſſint explicari. Decet vero nos pronunciare,ſapientes viros bellum communi legi indixiſſe ac vetuſtati temporis, & ſeptenario de principe ſede exturbato, quinariũ deo tanquam magis illo congruentẽ dedicaſſe? Ergo neque F numerum,neque ordinem,neque copulam,neque aliam deficientẽ partẽ exiſtimo littera Eɪ ſignificari.

A ἀρχὴ μὲν γὰρ ἀριθμοῦ παντὸς ἡ μονὰς, τετράγωνος δὲ πρῶτος, ἡ τετράς· ἐκ δὲ τούτων, ὥσπερ ἰδέας καὶ ὕλης πέρας ἐχούσης, ἡ πεμπτάς. εἰ δὲ δὴ καὶ τὴν μονάδα τετράγωνον ὀρθῶς ἔνιοι τίθενται, δύναμιν οὖσαν ἑαυτῆς καὶ περαίνουσαν εἰς ἑαυτὴν, ἐκ δυεῖν πεφυκυῖα τῶν πρώτων τετραγώνων ἡ πεμπτὰς, οὐκ ἀπολέλοιπεν ὑπερβολὴν εὐγενείας. τὸ δὲ μέγιστον, ἔφην, δέδια μὴ ῥηθὲν πιέζῃ τὸν Πλάτωνα ἡμῶν, ὡς ἐκεῖνος ἔλεγε πιέζεσθαι τῷ τῆς σελήνης ὀνόματι τὸν Ἀναξαγόραν, παμπάλαιον οὖσαν τινὰ τὴν περὶ τῶν φωτισμῶν δόξαν αὐτῆς ἰδίαν ποιούμενον. B ἢ γὰρ οὐ ταῦτα εἴρηκεν ἐν Κρατύλῳ; πάνυ μὲν οὖν (ὁ Εὔστροφος ἔφη) τί δ᾽ ὅμοιον πέφυκεν οὐ συνορῶ. καὶ μὴν οἶσθα δήπουθεν ὅτι πέντε μὲν ἐν σοφιστῇ τὰς κυριωτάτας ἀποδείκνυσιν ἀρχὰς, τὸ ὂν, τὸ ταὐτὸν, τὸ ἕτερον, τέταρτον δὲ καὶ πέμπτον ἐπὶ τούτοις κίνησιν καὶ στάσιν. ἄλλῳ δ᾽ αὖ τρόπῳ διαιρέσεως ἐν Φιλήβῳ χρώμενος, ἓν μὲν εἶναί φησι τὸ ἄπειρον, ἕτερον δὲ, πέρας. τούτων δὲ μιγνυμένων πᾶσαν συνίστασθαι γένεσιν. αἰτίαν δ᾽ ὑφ᾽ ἧς μίγνυται, τέταρτον γένος τίθεται· καὶ πέμπτον ἡμῖν ὑπονοεῖν ἀπολέλοιπεν, ᾧ τὰ μιχθέντα πάλιν ἴσχει διάκρισιν καὶ διάστασιν. C τεκμαίρομαι δὲ ταῦτ᾽ ἐκείνων ὥσπερ εἰκόνας λέγεσθαι, τοῦ μὲν ὄντος τὸ γινόμενον, κινήσεως δὲ τὸ ἄπειρον, τὸ δὲ πέρας, τῆς στάσεως· ταὐτοῦ δὲ τὴν μιγνύουσαν ἀρχὴν, θατέρου δὲ τὴν διακρίνουσαν. εἰ δ᾽ ἕτερα ταῦτ᾽ ἐστὶ, κἀκείνως ἂν εἴη καὶ οὕτως, ἐν πέντε γενέσεσι καὶ διαφοραῖς. πυθόμενος (φησὶ) δή τις ταῦτα πρότερος συνιδὼν Πλάτωνος, δύο εἶ καθιέρωσε τῷ θεῷ, δήλωμα καὶ σύμβολον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πάντων. ἀλλὰ μὴν καὶ τἀγαθὸν ἐν πέντε γενέσεσι φανταζόμενον κατανοήσας, ὧν πρῶτόν ἐστι τὸ μέτριον, δεύτερον δὲ τὸ σύμμετρον, καὶ τρίτον ὁ νοῦς, καὶ D τέταρτον αἱ περὶ ψυχὴν ἐπιστῆμαι καὶ τέχναι καὶ δόξαι ἀληθεῖς, πέμπτον εἴ τις ἡδονὴ καθαρὰ καὶ πρὸς τὸ λυποῦν ἄκρατος, ἐνταῦθα λήγει τὸ Ὀρφικὸν ὑπειπὼν, Ἕκτῃ δ᾽ ἐν γενεᾷ καταπαύσατε θυμὸν ἀοιδῆς. ἐπὶ τούτοις ἔφη εἰρημένοις πρὸς ἡμᾶς ἐν βραχὺ τοῖς περὶ Νίκανδρον ἀείσω ξυνετοῖσι. τῆς γὰρ ἕκτης τοῦ νέου μηνὸς ὅταν κατάγῃ, εἰς τὴν Πυθίαν εἰς τὸ πρυτανεῖον, ὁ πρῶτος ὑμῖν γίνεται τῶν τριῶν κλήρων εἰς τὰ πέντε πρὸς ἀλλήλους ἐκείνοις τὰ τρία οὐδὲ τὰ δύο βάλλοντες. ἢ γὰρ οὐχ οὕτως ἔχει, E καὶ ὁ Νίκανδρος, Οὕτως, εἶπεν· ἡ δ᾽ αἰτία πρὸς ἑτέρους ἄρρητός ἐστι. Οὐκοῦν (ἔφην ἐγὼ μειδιάσας) ἄχρι οὗ τἀληθὲς ἡμῖν ὁ θεὸς ἱεροῖς γενομένοις γνῶναι παράσχῃ, προσκείσεται καὶ τοῦτο τοῖς ὑπὲρ τῆς πεντάδος λεγομένοις. τοιοῦτος μὲν καὶ ὁ τῶν ἀριθμητικῶν καὶ ὁ τῶν μαθηματικῶν ἐγκωμίων τοῦ εἶ λόγος, ὡς ἐγὼ μέμνημαι, πέρας ἔσχεν. ὁ δὲ Ἀμμώνιος, ἅτε δὴ καὶ αὐτὸς οὐ τὸ φαυλότατον ἐν μαθηματικῇ φιλοσοφίᾳ τιθέμενος, ἥσθη τε τοῖς λεγομένοις καὶ εἶπεν, Οὐκ ἄξιον πρὸς ταῦτα λίαν ἀκριβῶς ἀντιλέγειν τοῖς νέοις, πλὴν ὅτι τῶν ἀριθμῶν ἕκαστος οὐκ ὀλίγα βουλομένοις καὶ ὑμῖν ἐπαινεῖν παρέξει. καὶ τί δεῖ περὶ τῶν ἄλλων λέγειν; F ἡ γὰρ ἱερὰ τοῦ Ἀπόλλωνος ἑβδομὰς ἀναλώσει τὴν ἡμέραν πρότερον, ἢ λόγῳ τὰς δυνάμεις αὐτῆς ἁπάσας ἐπεξελθεῖν. εἶτα τῷ κοινῷ νόμῳ πολεμοῦντας ἅμα καὶ τῷ πολλῷ χρόνῳ τοὺς σοφοὺς ἀποφαίνομεν ἄνδρας, εἰ τὴν ἑβδομάδα τῆς προεδρίας παρώσαντες, τῷ θεῷ τὴν πεντάδα καθιερώσουσιν, ὡς μᾶλλόν τι προσήκουσαν. οὔτε οὖν ἀριθμὸν, οὔτε τάξιν, οὔτε σύνδεσμον, οὔτ᾽ ἄλλο τῶν ἐλλειπῶν μορίων οὐδὲν οἶμαι τὸ γράμμα σημαίνειν.

ἀλλ᾽ ἔστιν αὐτοτελὴς τοῦ θεοῦ προσαγόρευσις καὶ προσφώνησις, ἅμα τῷ ῥήματι τὸν φθεγγόμενον εἰς ἔννοιαν καθιστᾶσα τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως. ὁ μὲν γὰρ θεὸς ἕκαστον ἡμῶν ἐνταῦθα προσιόντα οἷον ἀσπαζόμενος προσαγορεύει τὸ Γνῶθι σαυτόν· ὃ τοῦ χαῖρε δή, οὐθὲν μεῖόν ἐστιν. ἡμεῖς δὲ πάλιν ἀμειβόμενοι τὸν θεόν, Εἶ φαμέν, ὡς ἀληθῆ καὶ ἀψευδῆ καὶ μόνην μόνῳ προσήκουσαν τὴν τοῦ εἶναι προσαγόρευσιν ἀποδιδόντες. ἡμῖν μὲν γὰρ ὄντως τοῦ εἶναι μέτεστιν οὐδέν, ἀλλὰ πᾶσα θνητὴ φύσις ἐν μέσῳ γενέσεως καὶ φθορᾶς γενομένη φάσμα παρέχει καὶ δόκησιν ἀμυδρὰν καὶ ἀβέβαιον αὐτῆς· ἂν δὲ τὴν διάνοιαν ἐπερείσῃς λαβέσθαι βουλόμενος, ὥσπερ ἡ σφοδρὰ περίδραξις ὕδατος τῷ πιέζειν εἰς ταὐτὸ καὶ συνάγειν διαρρέον ἀπόλλυσι τὸ περιλαμβανόμενον, οὕτω τῶν παθημάτων μεταβλητῶν ἑκάστου τὴν ἄγαν ἐνάργειαν ὁ λόγος διώκων ἀποσφάλλεται, τῇ μὲν εἰς τὸ γιγνόμενον αὐτοῦ, τῇ δ᾽ εἰς τὸ φθειρόμενον, οὐδενὸς λαβέσθαι μένοντος, οὐδὲ ὄντος ὄντως δυνάμενος. Ποταμῷ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δὶς τῷ αὐτῷ, καθ᾽ Ἡράκλειτον, οὐδὲ θνητῆς οὐσίας δὶς ἅψασθαι κατὰ ἕξιν· ἀλλ᾽ ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς σκίδνησι καὶ πάλιν συνάγει, πρόσεισι καὶ ἄπεισι· ὅθεν οὐδ᾽ εἰς τὸ εἶναι περαίνει τὸ γιγνόμενον αὐτῆς, τῷ μηδέποτε λήγειν, μηδ᾽ ἵστασθαι τὴν γένεσιν, ἀλλ᾽ ἀπὸ σπέρματος ἀεὶ μεταβάλλουσαν, ἔμβρυον ποιεῖν, εἶτα βρέφος, εἶτα παῖδα, μειράκιον, ἐφεξῆς νεανίσκον· εἶτα ἄνδρα, πρεσβύτην, γέροντα, τὰς πρώτας φθείρουσαν γενέσεις καὶ ἡλικίας ταῖς ἐπιγιγνομέναις. ἀλλ᾽ ἡμεῖς ἕνα φοβούμεθα γελοίως θάνατον, ἤδη τοσούτους τεθνηκότες καὶ θνήσκοντες. οὐ γὰρ μόνον (ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε) πυρὸς θάνατος, ἀέρι γένεσις, καὶ ἀέρος θάνατος, ὕδατι γένεσις, ἀλλ᾽ ἔτι σαφέστερον ἐπ᾽ αὐτῶν ἴδοις ἄν· φθείρεται μὲν ἀκμάζων γιγνομένου γέροντος, ἐφθάρη δ᾽ ὁ νέος εἰς τὸν ἀκμάζοντα, καὶ ὁ παῖς εἰς τὸν νέον, εἰς δὲ τὸν παῖδα τὸ νήπιον· ὅ, τε χθὲς εἰς τὸν σήμερον τέθνηκεν, ὁ δὲ σήμερον εἰς τὸν αὔριον ἀποθνήσκει· μένει δὲ οὐδείς, οὐδ᾽ ἔστιν εἷς, ἀλλὰ γιγνόμεθα πολλοὶ περὶ ἓν φάντασμα, καὶ κοινὸν ἐκμαγεῖον, ὕλης περιελαυνομένης καὶ ὀλισθαινούσης. ἐπεὶ πῶς οἱ αὐτοὶ μένοντες ἑτέροις χαίρομεν νῦν, ἑτέροις τἀναντία φιλοῦμεν, ἢ μισοῦμεν, καὶ θαυμάζομεν, καὶ ψέγομεν, ἄλλοις δὲ χρώμεθα λόγοις, ἄλλοις πάθεσιν, οὐκ εἶδος, οὐ μορφήν, οὐ διάνοιαν ἔτι τὴν αὐτὴν ἔχοντες, οὔτε γὰρ ἄνευ μεταβολῆς ἕτερα πάσχειν εἰκός, οὔτε μεταβάλλων ὁ αὐτός ἐστιν· εἰ δ᾽ ὁ αὐτὸς οὐκ ἔστιν, οὐδ᾽ ἔστιν ἅμα τοῦτο αὐτὸ μεταβάλλει, γιγνόμενος ἕτερος ἐξ ἑτέρου. ψεύδεται δ᾽ ἡ αἴσθησις, ἀγνοίᾳ τοῦ ὄντος εἶναι τὸ φαινόμενον. τί οὖν ὄντως ὄν ἐστι; τὸ ἀΐδιον καὶ ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον, ᾧ χρόνος μεταβολὴν οὐδὲ εἷς ἐπάγει. κινητὸν γάρ τι, καὶ κινουμένῃ συμφανταζόμενον ὕλῃ, καὶ ῥέον ἀεὶ καὶ μὴ στέρρον, ὥσπερ ἀγγεῖον φθορᾶς καὶ γενέσεως, ὁ χρόνος· οὗ γε δὴ τὸ μὲν ἔπειτα καὶ τὸ πρότερον, καὶ τὸ ἔσται λεγόμενον, καὶ τὸ γέγονεν, αὐτόθεν ἐξομολόγησίς ἐστι τοῦ μὴ ὄντος· τὸ γὰρ ἐν τῷ εἶναι τὸ μηδέπω γεγονός, ἢ πεπαυμένον ἤδη τοῦ εἶναι λέγειν, ὡς ἔστιν εὔηθες καὶ ἄτοπον. ὧδε μάλιστα τὴν νόησιν ὑπερείδοντες τοῦ χρόνου, τὸ ἐνέστηκε, καὶ τὸ πάρεστι καὶ τὸ νῦν φθεγγόμεθα, τοῦτο αὖ πάλιν ἄγαν ἐκδυόμενος ὁ λόγος ἀπόλλυσιν. ἐκθλίβεται γὰρ εἰς τὸ μέλλον καὶ τὸ παρῳχημένον, ὥσπερ ἀκμὴν βουλόμενος ἰδεῖν ἐξ ἀνάγκης διϊστάμενον.

A ſed eſt ex ſeſe perfecta compellatio dei, ſimul cum verbo enunciantis animo obiiciens vim dei. Deus enim vnumquenq; noſtrum huc accedentem velut, ſalutans compellat, Noſce teipſum inquiens: quod nihilo eſt quàm Salue deterius. Nos viciſſim reſpondentes deo, E I, id eſt Es, dicimus: veram, certam, ſolamq; ſoli conuenientem ei appellationem, qua eſſe dicitur, tribuentes. Reuera enim eſſentiæ nos nequaquam ſumus participes: ſed vniuerſa mortalis natura in medio ortus & interitus verſans, ſpeciem opinionemque obſcuram & inſtabilem ſui præbet. quòd ſi animum intendas, vt intellectu eam B comprehendere poſſis: quemadmodum aquam ſi complectaris vehementius, fit vt comprimendo ea & in ſe conducẽdo diffluat ac pereat: ſic vniuſcuiuſuis perpeſſionibus & mutationibus obnoxiæ rei nimis euidentem perceptionẽ dum ſectatur ratio, aberrat vel ad ortum eius, vel ad interitũ, nihil arripere quod permaneat aut ſit re vera cũ poſſit. Heracleti eſt, non poſſe quenquam bis in eundem fluuium deſcendere. Subſtantiam quoque caducam bis eodem in ſtatu nemo attinget: ſed celeritas mutationum eam diſſipat mox, ſtatim colligit rurſum. Immo non iterum, non poſtmodo tangere licet, ſed ſiC mul & exſiſtit & interit, ſimul accedit atq; recedit. Hinc eſt, vt quod fit, eo vſque non perducatur, vt vere dici poſſit eſſe, ortu nimirum nuſquam deſinente, nuſquam inſiſtente. Statim iam inde à ſemine cõtinentibus mutationibus fetus fit, infans, puer, adoleſcens, iuuenis, vir ſenex, ſilicernium: ſemper poſteriore priores abolente ortus. Sed nos ridiculi ſumus, qui vnã metuamus mortem, toties iam mortui, toties morientes. Non enim tantum, vt Heracletus dicebat, Ignis mors aeri eſt ortus. & aeris mors aquæ ortus. ſed multo hoc euidentius in ipſis hominibus animaduertas. Interit vir facto ſene: at vir factus erat intereunte iuuene. hic puero, hic infante. D & qui heri fuit, mortuus eſt orto hodierno, hodiernus in craſtinum deſinit. nullus autem manet, neq; eſt vnus ſed naſcimur multi, materia circa vnum ſimulacrum & exemplar quoddam expreſſum circumagitata atque labaſcente. Etenim ſi iidem perduraremus, quomodo nunc aliis gauderemus rebus, gauiſi ante diuerſis? contraria diligeremus, odio haberemus, miraremur, vituperaremus: aliter loqueremur, afficeremur, non formam, non figuram, non ſenſum priſtinum retinentes? Nam neque abſque mutatione probabile eſt iſtam diuerſitatem oriri, & qui mutatur, idem non eſt. Si idem non eſt, E ne eſt quidem: ſed alius ex alio mutationibus factus. Senſus autem ob ignorationem eius quod eſt. fallit nos vt eſſe putemus quod eſſe videtur. Quid ergo re vera eſt, quod ſit? id quod ſempiternum eſt ortus & interitus exſors, cui nullus à tempore motus infertur. Mobile enim quiddam & quod cum mobili imaginatio cõcipiat materie, ſemper fluens, non ſolidum aliquid, ſed veluti vas ortuum & interituũ eſt tempus: cuius ipſæ appellationes hæ, Prius, Poſterius, Erit, Fuit, fatentur ipſum non eſſe. facias enim fatue ac abſurde, id quod nunquã dici potuit eſſe, aut quod iam eſſe deſiit, ſi eſſe dicas. Id autem, F in quo maxime innitimur intellecturi tẽpus, nimirũ quando Inſtans, Præſens, Nunc dicimus, id rurſum elangueſcens ratio perdit. eliditur enim diſſipaturque in futurum & præteritum. idque nobis hic vſu venit, quod iis qui rem nimis procul diſſitam videre volũt, prius elãgueſcẽtibus radiis quã eo pertingãt.

Quod ſi idẽ accidit naturæ quã tempore metimur, quod menſuræ eius: ipſa quoq; nihil eſt permanens, nihil ens, ſed omnia ſunt fientia & intereuntia, iuxta eorũ cum tempore comparationẽ. Itaq; de eo quod eſt, non licet dicere fuiſſe id aut fore: quæ verba inclinationẽ ſignificant atq; diſceſſum & mutationẽ, quæ locum in eo quod eſt nõ habet. Deus autẽ, ſi ita dicendũ ſit, Est, & eſt nulla ratione tẽporis, ſed ęternitatis immobilis, tempore & inclinatione carentis: in qua nihil prius eſt, nihil poſterius, nihil futurũ, nihil pręteritũ, nihil antiquius, nihil recentius, ſed vna cum ſit, vnico Nunc ſempiternã implet durationẽ: & huius ratione quod eſſe dicitur, vere eſt, nõ futurũ, non pręteritũ, neq; orſum, neq; deſiturũ. Sic itaq; deus nobis eſt venerationis ſtudio ſalutandus atque compellandus. Niſi mauis veterũ quorundam formulã, Ei hen, Vnum es. Nõ enim multa ſunt numina, ſed vnum: non vt vnuſquiſq; noſtrum congeries ex infinitis diuerſiſſimiſq; affectionibus varie commixta, quo modo ex omnis generis hominibus ſolennes conuentus conflantur. Sed vnum oportet eſſe id quod eſt: & eſſe, id quod vnum dicitur. nam diuerſitas cũ differẽtia entis ponitur, iam ad procreãdum id quod nõ ſit ens vergit. Proinde deo huic recte & primum, & ſecundum, & tertium nomen eſt inditum. Apollo enim dicitur, quod vnicus ſit: voce multitudinis negationem arguente. Ieius autem, vt vnicus & ſolus. Phœbus, quia hoc vocabulo antiqui omnia caſta & pura deſignauerunt: ſicut (ni fallor) Theſſali hodieq; ſacerdotes nefaſtis diebus priuatim & extra templa degentes phœbonomeſthæ, id eſt luſtrari, dicunt. Vnum autem quod eſt, ſincerum eſt & mixtionis purum. alterius quippe cum altero mixtione res cõtaminantur. quo pacto Homerus inquinari ait puniceo colore ebur tinctum. & infectores colorum mixtos corrumpi, mixtionem corruptelam nominant. Ergo vnum eſſe, neque cum alio contemperari, ſemper competit in naturam interitus expertem ac puram. Qui vero Solem cum Apolline eundem faciunt, eorum par eſt exoſculari atque amplecti ingenii bonitatem: qui quod maxime omnium quæ habent cognita venerantur atque deſiderant, ei noticiam ac indicium dei huius adſignant. In præſentia autem deum quaſi in pulcerrimo omnium ſomniorũ ſomnio imaginantes, excitemus animos noſtros, hortemurque vt altius ſe efferant, & dei ſubſtantiam ſublimiorem naturalibus contemplentur. neque tamen non hanc eius imaginem colamus, & veneremur, quæ (quantum omnino res ſenſilis de ea quam ſola mens cernit, & caduca de perenni præſtare poteſt) fecunda eſt, indicia nobis quędam & ſimulacra effulgentia vtcunque ſuggerendo, bonitatem & felicitatem numinis iſtius repræſentantia. Illas vero Apollinis è ſua natura egreſſiones, ac mutationes, quibus ignis fiat, rurſumque ſeipſum diſſipet, & in maria, ventos, aut animalia, vel ſtirpes, transformetur, aliaſque id genus diras perpeſſiones, ne audire quidem pium eſt. niſi eum puero illo à poeta deſcripto facimus deteriorem: & quod ille ludicrum in ſabulo, id componens ac diffingens identidem, ſibi animi cauſa fingit, hoc deum vti in Vniuerſo ſemper ſtatuimus, dum alias mundum format qui non erat, alias conditum perdit. Immo contra quantum eius mundo vtcunque innatum eſt, id ſubſtantiam mundi conſtringit, corporeamq; imbecillitatẽ ad interitum propenſam coercet. Ac mihi quidem maxime oppoſitũ iſti opinioni videtur dei nomen, vt Ei appellemus eum, teſtantes nunquã illum ſuo de ſtatu exire, nulla mutatione affici.

A ὁ δὲ ταὐτὰ τῷ μετροῦντι πέπονθεν, ἡ μετρουμένη μὲν ἡ φύσις; οὐδὲν αὐτῆς μένον οὐδὲ ὄν ἐστιν, ἀλλὰ γινόμενα πάντα καὶ φθειρόμενα κατ᾽ αὐτὴν πρὸς τὸν χρόνον συνεμίγη. ὅθεν οὐδ᾽. ὅσιόν ἐστιν οὐδὲν τοῦ ὄντος λέγειν ὡς ἦν. ἢ ἔσται. ταῦτα γὰρ ἐγκλίσεις τινές εἰσι καὶ μεταβάσεις καὶ παραλλάξεις, τοῦ μένειν ἐν τῷ εἶναι μὴ πεφυκότος. ἀλλ᾽ ἔστιν ὁ θεός, χρὴ φάναι, καὶ ἔστι κατ᾽ οὐδένα χρόνον, ἀλλὰ κατὰ τὸν αἰῶνα τὸν ἀκίνητον, καὶ ἄχρονον, καὶ ἀνέγκλιτον, καὶ οὗ πρότερον οὐδέν ἐστιν, οὐδ᾽ ὕστερον, οὐδὲ νεώτερον· ἀλλ᾽ εἷς ὢν ἑνὶ τῷ νῦν τὸ ἀεὶ πεπλήρωκε, καὶ μόνον ἐστὶ τὸ κατὰ τοῦτον B ὄντως ὄν, οὐ γεγονός, οὐδ᾽ ἐσόμενον, οὐδ᾽ ἀρξάμενον, οὐδὲ παυσόμενον. οὕτως αὐτὸ δεῖ σεβομένους ἀσπάζεσθαι καὶ προσεθίζειν, ἢ καὶ νὴ Δία, ὡς ἔνιοι τῶν παλαιῶν, εἶ ἕν. οὐ γὰρ πολλὰ τὸ θεῖόν ἐστιν, ὡς ἡμῶν ἕκαστος ἐκ μυρίων διαφορῶν ἐν πάθεσι γινομένων, ἄθροισμα παντοδαπὸν καὶ πανηγυρικῶς μεμιγμένον· ἀλλ᾽ ἓν εἶναι δεῖ τὸ ὄν, ὥσπερ ὂν τὸ ἕν. ἡ δ᾽ ἑτερότης, διαφορᾷ τοῦ ὄντος, εἰς γένεσιν ἐξίσταται τοῦ μὴ ὄντος. ὅθεν εὖ καὶ τὸ πρῶτον ἔχει τῷ θεῷ τῶν ὀνομάτων, καὶ τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον. Ἀπόλλων μὲν γάρ, οἷον ἀρνούμενος τὰ πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος ἀποφάσκων C ἐστίν. Ἰήιος δὲ, ὡς εἷς καὶ μόνος· Φοῖβον δὲ δή που τὸ καθαρὸν καὶ ἁγνὸν οἱ παλαιοὶ πᾶν ὠνόμαζον, ὡς ἔτι Θεσσαλοὶ τοὺς ἱερέας ἐν ταῖς ἀποφράσιν ἡμέραις αὐτοὺς ἐφ᾽ ἑαυτῶν ἔξω διατρίβοντας οἶμαι φοιβονομεῖσθαι λέγουσι. τὸ δὲ ἓν, εἰλικρινὲς καὶ καθαρόν. ἑτέρου γὰρ μίξει πρὸς ἕτερον ὁ μιασμός. ὥς που καὶ Ὅμηρος ἐλέφαντά τινα φοινισσόμενον βαφῇ μιαίνεσθαί φησι· καὶ τὰ μιγνύμενα τῶν χρωμάτων οἱ βαφεῖς, φθείρεσθαι, καὶ φθορὰν τὴν μίξιν ὀνομάζουσιν. οὐκοῦν ἕν τε εἶναι καὶ ἄκρατον ἀεὶ τῷ ἀφθάρτῳ καὶ καθαρῷ προσήκει. τοὺς δ᾽ Ἀπόλλωνα καὶ ἥλιον D ἡγουμένους τὸν αὐτὸν, ἀσπάζεσθαι μὲν ἄξιόν ἐστι καὶ φιλεῖν δι᾽ εὐφυΐαν, ὃ μάλιστα τιμῶσιν ὧν ἴσασι καὶ ποθοῦσιν, εἰς τοῦτο τιθέντας τοῦ θεοῦ τὴν ἐπίνοιαν. ὡς δὲ νῦν ἐν τῷ καλλίστῳ τῶν ἐνυπνίων τὸν θεὸν ὀνειροπολοῦντες, ἐγείρωμεν καὶ παρακαλῶμεν ἀνωτέρω προσάγειν, καὶ θεάσασθαι τὸ ὑπὲρ αὐτοὺς καὶ τὴν οὐσίαν· τιμᾶν δὲ καὶ τὴν εἰκόνα τήνδε, καὶ σέβεσθαι τὸ περὶ αὐτὴν γόνιμον ὡς ἀνυστόν ἐστιν αἰσθητῷ νοητοῦ, καὶ φερομένῳ μένοντος ἐμφάσεις τινὰς καὶ εἴδωλα διαλάμπουσαν ἀμωσγέπως τῆς περὶ ἐκεῖνον εὐμενείας καὶ μακαριότητος, ἐκστάσεις δὲ αὐτοῦ καὶ μεταβολὰς πῦρ E ἀφιέντος, αἱ αὐτὸν ἅμα ἀνῶσιν ὡς λέγουσιν, αὖθίς τε κατὰ θλίβοντος, ἐνταῦθα κατατείνοντος εἰς γῆν καὶ θάλασσαν καὶ ἀνέμους καὶ ζῷα καὶ τὰ δεινὰ παθήματα, καὶ ζῴων καὶ φυτῶν, οὐδ᾽ ἀκούειν ὅσιον. ἢ τοῦ ποιητικοῦ παιδὸς ἔσται φαυλότερος, ἣν ἐκεῖνος ἔν τινι ψαμάθῳ συντιθεμένῃ καὶ διαχεομένῃ πάλιν ὑφ᾽ ἑαυτοῦ παίζει παιδιάν, ταύτῃ περὶ τὰ ὅλα χρώμενος ἀεί. καὶ τὸν κόσμον, οὐκ ὄντα πλάττων, εἶτ᾽ ἀπολλύων γενόμενον. τοὐναντίον γὰρ ὅσον ἀμωσγέπως ἐγγέγονε τῷ κόσμῳ, τοῦτο συνδεῖ τὴν οὐσίαν καὶ κρατεῖ, τῆς περὶ τὸ σωματικὸν ἀσθενείας ἐπὶ φθορὰν φερομένης. καί F μοι δοκεῖ μάλιστα πρὸς τοῦτον τὸν λόγον ἀντιταττόμενον τὸ ῥῆμα καὶ μαρτυρόμενον, Εἶ φάναι πρὸς τὸν θεόν, ὡς οὐδέποτε γινομένης περὶ αὐτὸν ἐκστάσεως καὶ μεταβολῆς,

A ἀλλ' ἑτέρῳ τινὶ θεῷ μᾶλλον δὲ δαίμονι τεταγμένῳ περὶ τὴν ἐν φθορᾷ καὶ γενέσει φύσιν τοῦτο ποιεῖν καὶ πάσχειν προσήκειν, ὡς δῆλόν ἐστιν ἀπὸ τῶν ὀνομάτων εὐθὺς, οἷον ἐναντίων ὄντων καὶ ἀντιφώνων. λέγεται γὰρ ὁ μὲν, Ἀπόλλων, ὁ δὲ, Πλούτων· καὶ ὁ μὲν, Δήλιος, ὁ δὲ, Ἀϊδωνεύς· καὶ ὁ μὲν, Φοῖβος, ὁ δὲ, Σκότιος· καὶ παρ' ᾧ μὲν αἱ Μοῦσαι καὶ ἡ Μνημοσύνη, παρ' ᾧ δὲ ἡ Λήθη καὶ ἡ Σιωπή· καὶ ὁ μὲν Θεώριος καὶ Φαναῖος, ὁ δὲ Νυκτὸς ἀϊδνᾶς ἀεργηλοῖό τε Ὕπνου κοίρανος, καὶ ὁ μὲν βροτοῖσι θεῶν ἔχθιστος ἁπάντων· πρὸς ὃν δὲ Πίνδαρος εἴρηκεν, οὐκ ἀηδῶς κατεκρίθη, Δέον αὐτοῖς ἀγονώτατος ἔμμεν. B εἰκότως οὖν ὁ Εὐριπίδης εἶπεν Λοιβαὶ νεκύων φθιμένων ἀοιδαὶ, ἃς ὁ χρυσοκόμας Ἀπόλλων οὐκ ἐνδέχεται. καὶ πρότερος ἔτι τούτου ὁ Στησίχορος Μάλα τοι μάλιστα παιγμοσύνας φιλεῖ μολπάς τε Ἀπόλλων, κήδεά τε στοναχάς τε ἀΐδας ἔλαχε. Σοφοκλῆς δὲ καὶ τῶν ὀργάνων ἑκατέρῳ προσνέμων ἑκάτερον δῆλός ἐστι διὰ τούτων, Οὐ ναῦλα κωκυτοῖσιν, οὐ λύρα φίλα. καὶ γὰρ ὁ αὐλὸς ὀψὲ καὶ πρῴην ἐτόλμησε φωνὴν ἐφ' ἱμερτοῖσιν ἀφιέναι. τὸν δὲ πρῶτον χρόνον εἷλκε πρὸς τὰ πένθη, καὶ τὴν περὶ ταῦτα C αὐτουργίαν οὐ μάλα ἔντιμον οὐδὲ φαιδρὰν εἶχεν, εἶτ' ἐμίχθη πάντα πᾶσι. μάλιστα δὲ τὰ θεῖα πρὸς τὰ δαιμόνια συγχέοντες, εἰς ταραχὴν αὐτοὺς ἔστησαν. ἀλλά γε τῷ Ε τὸ γνῶθι σεαυτὸν ἔοικέ πως ἀντικεῖσθαι, καὶ τρόπον τινὰ πάλιν συνᾴδειν. τὸ μὲν γὰρ ἐκπλήξει καὶ σεβασμῷ πρὸς τὸν θεὸν, ὡς ὄντα διὰ παντὸς, ἀναπεφώνηται, τὸ δ' ὑπόμνησίς ἐστι τῷ θνητῷ τῆς περὶ αὐτὸ φύσεως καὶ ἀσθενείας.

D

A Hoc enim magis conueniebat tribuere alij cuidam deo, aut potius genio præfecto naturæ quæ ortibus & interitibus variatur. quod ſtatim ex nominibus liquet, contrariis atque ſignificantibus rem aduerſam. Nam Apollo noſter, alter Pluto à multitudine: ille Delius, hic Aidoneus ab obſcuritate & cæcitate nominatur: ille Phœbus, hic Scotius, quod eſt tenebricoſus. apud illum Muſæ verſantur, & quam Latini Memoriam dicunt Mnemoſyne: apud hunc Lethe, ſeu obliuio, & Silentium. ille à contemplando Theorius & Phanæus vſurpatur: hic

Obſcuræ noctis, ſegnis princepſque ſoporis.

B atq; hic quidem omnium eſt deorum inuiſiſſimus: in illum nō ineleganter Pindarus dixit, damnatum eſſe eo nomine, quòd maxime omniū deorum ſterilis & infecundus ſit. Recte itaque Euripides dixit:

Libationes, atque cantus
Vita ſolutis: auricomus quas
Non admittit Apollo.

Priorque eo Steſichorus:

Cantus atque iocos præ reliquis amat
Apollo rebus: ſed gemitus graues
Luctuſque Diti ſorte cedunt.

Sophocles ſua etiam vtrique inſtrumenta perſpicue C denotat his verbis:

Non nabla ſunt amica, nec lyra luctibus.

Nam idem ille nuper admodum auſus eſt vocem* emittere: cum priore tempore ad luctum vocaret homines, & non valde honoratam aut ſplendidam obiret iſtarum rerum actionē. poſtea omnino ſunt commixta, magnæq; perturbationes hominibus inde obortæ, quod res deorum cum rebus geniorum permiſcuerunt. At enim notæ EI dictum Noſce teipſum videtur quodammodo repugnare, alio conſonare. Hoc enim pronunciatum eſt vt nos percellat, & ad venerationem numinis, vtpote quod ſit ſemper, excitet. illa nos mortales eſſe docet, naturæque & imbecillitatis noſtræ admonet.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Περὶ τοῦ μὴ χρᾶν ἔμμετρα νῦν τὴν Πυθίαν.

ΕΣΠΕΡΑΝ ἐποιήσατε βαθεῖαν ὦ Φιλῖνε, διὰ τῶν ἀναθημάτων παραπέμποντες τὸν ξένον. ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς ἀναμένων ἀπηγόρευσα. E Βραδέως γὰρ ὡδεύομεν ὦ Βασιλόκλεις, σπείροντες λόγους καὶ θερίζοντες εὐθὺς μετὰ μάχης ὑπούλους καὶ πολεμικοὺς, ὥσπερ οἱ Σπαρτοὶ, βλαστάνοντας ἡμῖν καὶ ὑποφυομένους κατὰ τὴν ὁδόν. Ἕτερον οὖν δεήσει τινὰ παρακαλεῖν τῶν παραγεγονότων, ἢ σὺ βούλει χαριζόμενος ἡμῖν διελθεῖν τίνες ἦσαν οἱ λόγοι, καὶ τίνες οἱ λέγοντες; Ἐμὸν, ὡς ἔοικεν, ὦ Βασιλόκλεις τὸ ἔργον. τῶν γὰρ ἄλλων οὐδενὶ ῥᾳδίως ἂν ἐντύχοις κατὰ πόλιν. F τοὺς γὰρ πλείστους ἑώρων αὖθις εἰς τὸ Κωρύκιον τῷ ξένῳ καὶ τὴν Λυκώρειαν συναναβαίνοντας. ἦ φιλοθεάμων τις ἡμῖν καὶ περιττῶς φιλικός ἐστιν ὁ ξένος, φιλόλογος δὲ καὶ φιλομαθής ἐστι μᾶλλον. οὐ μὴν ταῦτα μάλιστα θαυμάζειν ἄξιον, ἀλλὰ πρᾳότης τε πολλὴν χάριν ἔχουσα,

PLVTARCHI

COMMENTARIVS, CVR nunc Pythia non reddat oracula carmine.

BASILOCLES. Hoſpitem, Philine, per donaria deducendo rem in profundā protraxiſtis veſperam. Ego quidem vos exſpectādo defatigatus ſum. PHILINVS. Etenim, Baſilocles, tarde inceſſimus, interim ſeminantes ac metentes ſermones, qui Spartorum illorum in morem bellicoſi & infenſi ſubinde nobis ambulantibus ſuppullulabant. BASILOCLES. Ergo aliquis alius eorū qui interfuere nobis compellandus eſt, aut tu nobis gratificaberis iſthęc narrādo, quinā fuerint, & quorum ſermones? PHIL. Mea eſt hæc, ô Baſilocles, opera. nam reliquorū in nullum facile incides in vrbe. vidi enim pleroſq; rurſus in Coryciū cum hoſpite & Lycuriā vna ire.* adeo ſpectandi, & nimis quā amicitiæ ſtudioſus eſt hoſpes, magis etiam diſcendi litterarumq; cupidus. Neq; tamen hæc maxime admiratione merentur: ſed manſuetudo pervenuſta,